

Hallituksen esitys Eduskunnalle siemenkauppalaiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi siemenkauppalaki, jolla kumottaisiin voimassa oleva siemenkauppalaki.

Voimassa oleva siemenkauppalaki säädettiin Suomen liittyessä Euroopan talousalueeseen, jolloin laki yhdenmukaistettiin eräitä poikkeusjärjestelyitä lukuun ottamatta Euroopan yhteisön (EY) kylvösiemenlainsäädännön kanssa. Poikkeusten voimassaoloaika päättyi vuoden 1996 lopussa, minkä jälkeen siemenkauppalakiin on tehty poikkeusten voimassaoloajan päättymisestä johtuvat muutokset vuodeksi kerrallaan. Kylvösiemeniä koskeviin Euroopan yhteisön kylvösiemendirektiiveihin on joulukuussa 1998 tehty laajat kylvösiementen tuotantoa ja markkinointia koskevat muutokset siementavaran vapaan liikkumisen edistämiseksi sekä lainsäädännön selkeyttämiseksi ja ajanmukaistamiseksi.

Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön kylvösiemeniä koskeviin Euroopan yhteisön direktiiveihin tehdyt muutokset. Samalla tarkoituksena on uudistaa ja ajanmukaistaa siemenkauppalainsäädäntöä ottaen huomioon elintarviketalouden ja siemenalan kansalliset kehittämistavoitteet, käytännössä esiin tulleet muutostarpeet sekä yleislainsäädännön muutoksista, kuten perustuslakiuudistuksesta, aiheutuvat vaatimukset.

Lakiehdotuksen mukaan siementavaran markkinointi perustuu sertifiointijärjestelmään, joka on keskeinen keino lainsäädännön tavoitteiden toteuttamiseksi. Esityksessä ehdotetaan, että voimassa olevan lainsäädännön tapaan markkinoida saadaan pääsääntöisesti vain sertifioitua kylvösiementä, jonka aitous ja laatu ovat viranomaisten varmentamaa. Sertifiointivaatimuksesta saataisiin poiketa ainoastaan laissa nimenomaisesti säädettyissä tapauksissa.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi geeniteknikalla muunnettujen lajikkeiden kylvösieme-

niä koskevat säännökset. Ehdotuksen mukaan tällaisia siemeniä saisi tuottaa ja markkinoida vain, jos tarpeelliset tutkimukset ja muut toimenpiteet ihmisille ja ympäristölle aiheutuvien haitallisten vaikutusten toteamiseksi on tehty.

Esityksessä ehdotetaan lainsäädännön soveltamisalaan kuuluvan toiminnan harjoittamista sekä valvonta-, pakkokeino- ja seuraamusjärjestelmää koskevien säännösten muuttamista voimassa olevaan lakiin verrattuna. Muutokset koskevat säännösten ajanmukaistamista, valvontajärjestelmän selkeyttämistä ja järjestelmien tehostamista. Lainsäädännön noudattamisen edistämiseksi kylvösiemenen pakkaamiseen liittyvä ilmoitusmenettely ehdotetaan muutettavaksi lupamenettelyksi. Pakkokeino- ja seuraamusjärjestelmän tehostamiseksi ehdotetaan muun muassa laajennettavaksi mahdollisuuksia sellaisten markkinointikieltojen asettamiseen, jotka perustuvat säännösten vastaisten siemenerien markkinointiin. Lisäksi lain rangaistussäännöksiä ehdotetaan muutettaviksi ja valvontaviranomaiselle annettavaksi mahdollisuus tietyn edellytyksin antaa kirjallinen huomautus lainsäädännön rikkomisesta. Lakiin sisällytettäisiin edelleen myös kylvösiemenen myyjän ankara vastuu myymästään siementavarasta. Viranomaisorganisaatio säilyisi ennallaan ja päävastuullisena valvonta- ja sertifiointiviranomaisena toimisi edelleen Kasvintuotannon tarkastuskeskus.

Esityksessä ehdotetaan, että lakia alemmanasteiset, tarkemmat säännökset annettaisiin yleensä maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla, käytännössä pääosin kasvilajiryhmittäisillä säädöksillä kuten nykyisin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila	4
2.1. Kylvösiemenen tuotanto ja kauppa	4
2.2. Lainsäädäntö ja käytäntö	4
Siemenkauppaa koskeva lainsäädäntö	4
Käytäntö	5
Muu lainsäädäntö	6
2.3. Euroopan yhteisön lainsäädäntö	6
Kylvösiemendirektiivit	6
Kylvösiemendirektiiveihin tehdyt muutokset	7
Tanska ja Ruotsi	8
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	9
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	9
3.2. Keskeiset ehdotukset	10
4. Esityksen vaikutukset	11
4.1. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	11
4.2. Taloudelliset vaikutukset	11
5. Asian valmistelu	12
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	13
1. Lakiehdotuksen perustelut	13
1 luku. Yleiset säännökset	13
2 luku. Kylvösiemenen markkinointi	13
3 luku. Toiminnan harjoittaminen	16
4 luku. Viranomaiset	17
5 luku. Tarkastukset ja valvonta	18
6 luku. Hallinnolliset pakkokeinot	19
7 luku. Erinäiset säännökset	20
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	22
3. Voimaantulo	22
LAKIEHDOTUS	
Siemenkauppalaki	23

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Maailmankaupan vapautuminen ja Euroopan Unionin (EU) sisämarkkinoille siirtyminen ovat muuttaneet nopeasti Suomen maatalouden ja elintarvikeketjun toimintaympäristöä. Tulevaisuudessa keskeisiä kansallisia tavoitteita tulevat olemaan elintarvikkeiden laatu ja turvallisuus sekä kotimaisen elintarviketuotannon toimintaedellytysten ja kilpailukyyn turvaaminen ja kehittäminen. Siemenalan kehitys kytkeytyy kiinteästi suomalaisen maatalouden ja elintarviketeollisuuden kehitysnäkymiin ja -tavoitteisiin. Kysymys on erityisesti kasvintuotannon ja sen perustana olevan kylvösiementuotannon kehittämisestä.

Kotimainen elintarvike- ja rehuteollisuus tuottaa laadukkaita, myös kansainvälisesti kilpailukykyisiä elintarvikkeita ja tuotteita. Tämän tuotannon perusedellytys on ensiluokkaisen raaka-aineen saanti. Raaka-aineen saannin turvaaminen ja tuotannon onnistuminen eläin- ja kasvintuotannossa perustuu korkealaatuisten tuotantopanosten käyttöön. Kasvinviljelyssä määrällisesti riittävän ja hyvälaatuisen raaka-aineen tuotanto perustuu kylvösiemeneen, joka on lajikkeeltaan tunnettu ja aitoa, itävää, riittävän painavaa, puhdasta taudeista ja rikkasiemenistä ja soveltuu maamme olosuhteisiin. Lopputuotteen laadun varmistamiseksi tuotantoketjun ja sen valvonnan tulee olla aukoton ja jäljitettävissä ja laadunvarmistuksen ja vastuun tuotteiden laadusta tulee korostua ketjun kaikissa vaiheissa alkutuotannosta kuluttajalle saakka. Tähän laatu- ja ketjuajatteluun perustuu Suomen kansallinen elintarviketalouden laatustrategia, johon kaikki elintarviketuotannon osapuolet ovat hallitusohjelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti sitoutuneet ja joka on kansallisesti valittu keskeiseksi keinoksi pyrittäessä varmistamaan suomalaisten elintarvikkeiden laatua ja edistämään kotimaisen elintarviketuotannon kilpailukykyä. Kilpailutekijöissä lisäarvona korostuvat laatu ja laadunvarmistus.

Euroopan elintarviketurvallisuuskriisit ovat osoittaneet, että elintarviketuotannon riskit tulee hallita erityisesti alkutuotannossa, maatalouden tuotantopanosten tasolla. Tuotantopanoksilla on elintarvikkeiden laadun ja turvallisuuden varmistamisessa hyvin strategi-

nen merkitys, sillä vahingon sattuessa vaikutus on laaja. Tämä on tiedostettu Suomessa jo pitkään ja maatalouden tuotantopanosten tuotanto, markkinointi ja laadunvarmistus on ollut maassamme säänneltyä jo ennen Suomen liittymistä Euroopan unioniin. Myös jäsenyysvaiheessa Suomi on pystynyt säilyttämään tuotantopanosten, kuten rehujen, kasvintuotannon lisäysoaineistojen, torjunta-aineiden ja lannoitteiden korkean laatutason. Laatutyössä on korostettu pitkäjänteistä ja aktiivista lähestymistapaa sekä ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä elintarvikeketjun alkupäässä. Lainsäädännön keskeisiä periaatteita ovat olleet erilaiset laatu luokka- ja hyväksymisjärjestelmät, laadun varmistamiseksi säädetyt tarkastus- ja valvontajärjestelmät, tietojen antaminen tuotteista ostajalle sekä myyjän ankara vastuu tuotteiden laadusta. Näitä periaatteita korostetaan yhä enemmän myös yhteisötasolla. Viljelijän oikeusturvan lisäksi korostuvat kuluttajansuojakysymykset ja kuluttajan odotusten huomioinnin ottaminen.

Kysymykset, jotka koskevat bio- ja geenitekniikan käyttöä maa- ja elintarviketaloudessa ovat tällä hetkellä erittäin ajankohtaisia. Geenitekniikan menetelmien käyttö kasvintuotannossa on tärkeä käytännön kysymys erityisesti siemenalalla ja Euroopan yhteisö (EY) onkin lainsäädäntöään kehittämällä pyrkinyt etsimään ratkaisuja uusien teknologioiden käyttöön liittyviin ongelmiin. Geenitekniikan kehittymisestä ja soveltamisesta on seurannut, että markkinoille on jo tullut geenitekniikalla muunnettujen lajikkeiden (GM-lajikkeet) kylvösiemeniä. Yhdysvalloissa on otettu viime vuosina viljelyyn geenitekniikalla muunnettuja soijan, maissin ja puuvillan kasvilajikkeita, joista tuotettua satoa on jossain määrin tuotu myös Euroopan markkinoille. EY on geneettisesti muunnettujen organismien tarkoituksellisesta levittämisestä ympäristöön annetun neuvoston direktiivin 90/220/ETY mukaisesti ottanut kantaa kysymyksessä olevien lajikkeiden saattamiseen yhteisön markkinoille.

Yhteisön kylvösiemenlainsäädännön mukaan geeniteknisesti jalostettuja lajikkeita voidaan markkinoida, jos niiden levittämisestä ihmisten ja/tai eläinten keskuuteen ei aiheudu vahinkoa. Geenitekniikan käytöstä on kuitenkin ilmoitettava asianmukaisilla merkinnöillä. Tällä hetkellä yhteisötasolla on

hyväksytyt joitakin GM-lajikkeita. Yhteisön hyväksynnän jälkeen markkinointiluvan myöntämisestä lajikkeille on päätettävä jäsenvaltioissa, mikä edellyttää yhteisön suostumusta. Ennen suostumuksen myöntämistä geneettisesti muunnettu lajike on hyväksyttävä kansalliseen lajikeluetteloon, minkä jälkeen se voidaan hyväksyä EY:n viljelykasvien yleiseen lajikeluetteloon.

Suomen kansallisessa lajikeluettelossa ei ole GM-lajikkeita. Toistaiseksi näitä lajikkeita ei ole Suomessa ollut myöskään lajikekokeissa eikä hakemuksia lajikeluetteloon hyväksymiseksi ole jätetty. Suomessa arvioinnin lähtökohdaksi on pidetty niin sanotun turvallisen käytön periaatetta, jonka mukaan markkinointilupaa ei tule myöntää geneettisesti muunnellulle lajikkeelle ennen kuin sen käytön elintarvikkeissa ja rehuissa on tieteellisesti osoitettu olevan ihmisille ja eläimille turvallista. Merkityksellistä turvallisuusarvioinnissa on lopputuotteen turvallisuus.

Edellä mainitut strategiset kysymykset ja lähtökohdat on otettu huomioon esitykseen sisältyvää lakiehdotusta valmisteltaessa.

2. Nykytila

2.1. Kylvösiemenen tuotanto ja kauppa

Kasvintuotanto perustuu tuotantoalueen kasvu- ja ilmasto-oloihin soveltuviin, jalostettujen lajikkeiden viljelemiseen. Maassamme viljeltävät viljalajikkeet ovat valtaosaltaan kotimaassa jalostettuja. Ulkomailta jalostetut nurmikasvilajikkeet ovat viime vuosina yleistyneet nurmisiementuotannossa. Puutarhakasvien ja nurmikkokasvien lajikkeet ovat enimmäkseen ulkomaisia.

Kasvintuotannon onnistumisen edellytyksenä on, että kylvöön käytettävä siementavara on lajikkeeltaan tunnettua, oikein nimettyä ja lajikeaitoa. Kylvösiemenen tulee myös täyttää määrätyt käyttöarvon vähimmäisvaatimukset muun muassa itävyyden ja puhtauden suhteen.

Siementuotannon ja -markkinoiden laajuuteen vaikuttavat monet tekijät, kuten kasvintuotannon laajuus, kasvukauden sääolosuhteet, lajikeuutuuksien tarjonta ja erityisesti ostosiemenen hinta. Viljelijä voi saada tarvitsemansa kylvösiemenen ostosiemenen sijasta myös kunnostamalla osan tuottamastaan sadosta siemeneksi. Siemenkaupassa liikkuva siemen tuotetaan yleensä siten, että

siemenliike tekee viljelijän kanssa sopimuksen siemenen tuottamisesta. Sopimuksessa määritellään kasvilajike, siemenen laatuluokka ja tuotannon laajuus. Sadon kunnostuksen siemeneksi hoitaa joko viljelijä itse tai siemenliikkeen pakkaamo, jossa siemen pakataan vähittäismyyntipakkauksiin. Osa viljelijöistä pakkaa tuottamansa siemenen itse ja markkinoi sen suoraan tai siemenliikkeiden välityksellä. Tämä osuus on noin 40 prosenttia kaikesta sertifioidusta siemenestä.

Siementuotanto oli korkeimmillaan 1980-luvun lopussa, jolloin tarkastettu siementuotantoala oli lähes 90 000 hehtaaria. Kylvösiemenen tuotantoalat laskivat 1990-luvun alussa aina vuoteen 1992, jolloin virallisesti tarkastettu tuotantoala oli vain 21 000 hehtaaria. Viime vuosina sertifioidun siemenen kysyntä on kasvanut ja se on vaikuttanut myös viljelystarkastetun siementuotantoalan kasvuun. Vuonna 1999 tarkastettiin yhteensä 42 800 hehtaaria, josta viljan osuus oli 31 800 hehtaaria.

Viljakasvien viljelyssä ostosiemenen osuus kylvöihin käytetystä siemenestä oli 1980-luvun lopulla lähes 60 prosenttia ja määrältään noin 120 miljoonaa kiloa. Siemenkaupassa liikkuvan siemenen määrä on nyttemmin vähentynyt 50—60 miljoonaan kiloon. Tällä hetkellä sertifioidun siemenen osuus on noin 30 prosenttia kaikesta käytettävästä siemenestä.

Nurmikasvien viljelyssä valtaosa käytetystä siemenestä on kotimaassa tuotettua sertifioitua siementä, jonka määrä on vuosittain 2—3 miljoonaa kiloa. Nurmikoihin käytetty siemen tuodaan enimmäkseen ulkomailta. Vuonna 1999 istutuksiin käytetystä siemenperunasta 25 prosenttia eli noin 22 miljoonaa kiloa oli sertifioitua siementä. Puutarhakasvien viljelyssä käytettyjen lajikkeiden siementuotantoa ei ole käytännössä mahdollista tai tarkoituksenmukaista järjestää Suomessa, joten tarvittava siementavara on hankittava ulkomailta, lähinnä muista EU:n jäsenvaltioista.

2.2. Lainsäädäntö ja käytäntö

Siemenkauppaa koskeva lainsäädäntö

Kylvösiemenen kauppaa sääntelevä siemenkauppalaki (233/1993) on ollut voimassa vuodesta 1993 ja sitä on muutettu vuosina 1996, 1997, 1998 ja 1999. Voimassa oleva siemenkauppalaki säädettiin Suomen liittyessä

sä Euroopan talousalueeseen, jolloin laki yhdenmukaistettiin eräitä poikkeusjärjestelyjä lukuun ottamatta EY:n kylvösiemenlainsäädännön kanssa. Poikkeusjärjestelyt koskivat neljän vuoden pituista vuoden 1996 lopussa päättyvää siirtymäkautta, jonka kuluessa Suomen tuli sopeuttaa viljan ja nurmikasvien siementuotantojärjestelmänsä yhteisön siementuotantojärjestelmän mukaiseksi. Poikkeusten perusteella Suomi sai tuottaa ja markkinoida kauppasiemenluokan siementavaraa, jonka itävyysvaatimukset olivat alhaisemmat kuin direktiiveissä säädetyt. Lisäksi sertifioidun viljansiemenen tuotannossa sallittiin direktiivistä poikkeava määrä sukupolvia. Siirtymäajan päätyttyä Suomen siemenkauppalakijärjestelmä mukautettiin EY:n järjestelmään kuitenkin niin, että eduskunta on hyväksynyt siemenkauppalain asiaa koskevan 3 ja 4 §:n muutokset väliaikaisina vuodeksi kerrallaan.

Siemenkauppalain nojalla on annettu maa- ja metsätalousministeriön päätökset viljakasvien, nurmi- ja rehukasvien, siemenperunan, sokerijuurikkaan, öljy- ja kuitukasvien ja vihanneskasvien tuotannosta, sertifioinnista ja kaupan pitämisestä, kasvilajikkeiden lajikeluettelosta, kasvilajikkeiden markkinoinnista, siementavaran tarkastustulosten julkaisemisesta, viljakasvien siementavaraerän päällyksessä ilmoitettavien tietojen lähemästä merkittämisestä, siemenkaupan valvonnasta ja valvonnan tulosten julkaisemisesta sekä viljelytarkastusten suorittamisesta (maa- ja metsätalousministeriön määräyskoelman nro:t 22/1994, 23/1994, 24/1994, 64/1994, 36/1994, 58/1994, 21/1994, 73/1998, 75/1998, 76/1998, 78/1998 ja 45/99 muutoksineen).

Siemenkauppalain mukaan tärkeimpien viljelykasvien siementä saa pitää kaupan vain sertifioituna. Sertifioidulla kylvösiemenellä tarkoitetaan kylvösiemenen virallisesti varmennuttua kauppaerää, jonka myyntipäällys on virallisesti suljettu ja varustettu vakuustodistuksella sen jälkeen, kun siemenviljelyksen tarkastuksessa ja kunnostetusta siemenestä virallisesti otetun näytteen tarkastuksessa on todettu, että siemenestä on oikein nimetty, lajikepuhdasta ja täyttää asetetut laatuvaatimukset. Maa- ja metsätalousministeriö pitää luetteloa niistä tärkeimpien kasvilajien lajikkeista, joiden viljely on osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi maassamme. Luetteloon merkittyjen lajien ja lajikkeiden siementavaraa saadaan pääsääntöisesti mark-

kinoida vain sertifioituna. Markkinoitavan siementavaran on lisäksi täytettävä asetetut pakkaus- ja merkintävaatimukset, jotka koskevat muun muassa siementavaran vakuustodistusta. Tärkeimpien kasvilajien siementavaran pakkaamista, markkinointia, maahantuontia tai maastavientiä harjoittavan elinkeinonharjoittajan tai viljelijän on tehtävä toiminnastaan kirjallinen ilmoitus Kasvin tuotannon tarkastuskeskukselle sekä pidettävä toiminnastaan tiedostoa valvontaa varten. Siemenen kunnostajalla, pakkaajalla ja maahantuojalla on niin sanottu ankara vastuu myymästään siementavarasta.

Käytäntö

Siemenkauppalain täytäntöönpanoon liittyvästä tarkastus- ja valvontatoiminnasta huolehtii Kasvintuotannon tarkastuskeskus, joka suorittaa kaiken julkiseen myyntiin tarkoitetun siementavaran virallisen tarkastuksen. Tarkastus suoritetaan viljelytarkastuksena, siemenestä otetun näytteen laboratoriotarkastuksena sekä korkeammissa laatuluokissa myös näytteen kenttäkoetarkastuksena. Ulkomainen siementavara on käytännössä hyväksytty myyntiin ulkomaisten tarkastuslaitosten tarkastustodistusten perusteella.

Kylvösiemenen tuotantokausi alkaa 1 päivänä heinäkuuta ja päättyy seuraavana vuonna 30 päivänä kesäkuuta, mikä on myös vakuustodistuksen viimeinen voimassaolopäivä. Sertifioidun siemenen tuotannon valvonta alkaa jo ennen kasvukautta, kun sertifioiduksi siemeneksi aiotusta viljelyksestä laaditaan viljelytarkastusilmoitus Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle. Kasvikauden aikana tarkastuskeskuksen kouluttama ja valtuuttama tarkastaja suorittaa siemenviljelyksellä virallisen viljelytarkastuksen. Tuotannossa on noudatettava tarkastuskeskuksen ohjeita, jotka perustuvat maa- ja metsätalousministeriön päätöksiin ja kansainvälisiin menetelmiin. Kantasiemeneksi käytettävästä eristä kylvetään tarkastuskeskuksen pelloille koeruutuja, joista varmistetaan kantasiemenen aitous. Sadonkorjuun jälkeen tarkastuskeskuksen kouluttama ja valtuuttama virallinen näytteenottaja ottaa erästä edustavan näytteen, josta määritetään siemenen laatuominaisuudet tarkastuskeskuksen laboratoriossa. Näyte voidaan ottaa myös automaattisella näytteenottimella. Näytteenotossa ja laboratoriotarkastuksissa noudatetaan Kansainvälisen Siementarkastusjärjestön (ISTA)

sääntöjä ja laatujärjestelmää. Siemenerä sertifioidaan ja vakuustodistukset painetaan, jos kaikki siementavaran aitoudelle ja laadulle asetetut vaatimukset täyttyvät.

Siementuotannon ollessa laajimmillaan 1980-luvun loppupuolella viljelystarkastuksia tehtiin keskimäärin 70 000-80 000 hehtaarella vuosittain. Vuonna 1999 viljelytarkastusala oli 43 000 hehtaaria, josta hyväksytty ala oli 40 000 hehtaaria. Hylkäämisen syy lähes puolessa tapauksista oli hukkakauran esiintyminen viljelyksellä tai sen läheisyydessä.

Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen siementarkastusosasto tutki vuonna 1999 12 000 siemennäytettä vuodessa ja niistä tehtiin 28 000 analyysiä. Suurin osa analyyseistä oli itävyys-, puhtaus- ja kosteusmäärityksiä sekä perunan tautimäärityksiä. Lähes puolet näytteistä oli viljakasveja, viidennes nurmi- ja nurmipalkokasveja, perunoita lähes viisi prosenttia ja loput olivat puutarhakasveja. Yhden siemennäytteen tarkastusaika oli vuonna 1999 keskimäärin 13 vuorokautta kirjaamisesta itävyystuloksen valmistumiseen.

Muu lainsäädäntö

Siemenperunan tuotantoon sovelletaan siemenkauppalaain lisäksi siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista annettua lakia (356/1995). Lain tarkoituksena on estää kasvintuhoojien leviämistä sekä turvata terveen ja korkealaatuisen siemenperunan tuotanto Suomessa.

Hukkakauran torjunnasta annettu laki (178/1976) koskee toimenpiteitä hukkakauran hävittämiseksi ja leviämisen estämiseksi. Jos siemenviljelyksellä on tavattu hukkakauraa, siltä peräisin olevaa siementä ei saa käyttää kylvösiemeneksi. Sama koskee maahantuotua siementä, jossa on todettu hukkakauraa. Siementavaran hukkakauratoumuudesta on määrätty tarkemmin siemenkauppalaain nojalla annetuissa määräyksissä siementavaran tuottamisesta ja laatuvaatimuksista.

Kuluttajansuojalaki (38/1978) ja siihen liittyvä lainsäädäntö koskee siementavaran kauppaa silloin, kun yksityinen kuluttaja ostaa tuotteita elinkeinonharjoittajalta. Elinkeinonharjoittajien ja viljelijöiden välinen siemenkauppa kuuluu kauppalaain (355/1987) soveltamisalaan. Molemmat lait ovat yleisla-

keja, joihin nähden siemenkauppalakia sovelletaan täydentävänä, tuotteiden laatua koskevana erityislakina.

2.3. Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Kylvösiemendirektiivit

EY:n jäsenvaltioissa kylvösiemenen tuotanto ja markkinointi on järjestetty voimaosolevien kylvösiemendirektiivien mukaisesti. Direktiivit ovat vuosilta 1966-70 ja niitä on viimeksi muutettu vuonna 1998 neuvoston direktiivillä 98/95/EY¹. Direktiivien tarkoituksena on parantaa ja taata kaupan pidettävän kylvösiemenen laatua ja siten edistää kasvinviljelyn tuottavuutta ja siementavaran vapaata liikkuvuutta yhteisön alueella.

Direktiivit koskevat niissä lueteltuja kasvilajeja, mutta sääntelyn perusteet ovat eri direktiiveissä samanlaiset. Yhteisön alueella saadaan markkinoida viranomaisen sertifioimia siementavaraeriä, jotka polveutuvat lajikkeen jalostajan tuottamasta lisäysaineistosta. Kylvösiemenen sertifioimisella varmennetaan, että siemenerä on lajikkeeltaan oikein nimettyä, viljelyarvoltaan tunnettua ja että lajike täyttää käyttöarvolle määrätty vähimmäisvaatimukset, esimerkiksi itävyysvaatimukset.

Jäsenvaltioiden tulee järjestää vertailevia lajikekokeita ja pitää luetteloa lajikkeista, joiden viljely kokeiden perusteella on osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi. Jäsenvaltioiden kansallisiin luetteloihin hyväksytyt lajikkeet merkitään komission pitämään viljelykasvien yleiseen lajikeluetteloon. Yleinen luettelo kattaa kaikki siemendirektiiveissä luettellut viljelykasvilajit. Yleiseen luetteloon

¹Neuvoston direktiivi 98/95/EY, annettu 14 päivänä joulukuuta 1998, juurikkaiden siementen pitämisestä kaupan annettun direktiivin 66/400/ETY, rehukasvien siementen pitämisestä kaupan annettun direktiivin 66/401/ETY, viljakasvien siementen pitämisestä kaupan annettun direktiivin 66/402/ETY, siemenperunoiden pitämisestä kaupan annettun direktiivin 66/403/ETY, öljy- ja kuitukasvien siementen pitämisestä kaupan annettun direktiivin 69/208/ETY, viljelykasvilajien yleisestä lajikeluettelosta annettun direktiiviin 70/457/ETY ja vihannesten siementen pitämisestä kaupan annettun direktiivin 70/458/ETY muuttamisesta sisämarkkinoiden vahvistamisen, geneettisesti muunnettujen kasvilajikkeiden ja kasvien geenivarojen osalta

merkittyjen lajikkeiden kylvösiemenen markkinointia ei geeniteknikalla muunnettuja lajikkeita lukuun ottamatta saa lajikkeeseen liittyvin perustein rajoittaa jäsenvaltioissa. EU:n ulkopuolelta niin sanotuista kolmansista maista saadaan tuoda vain yleiseen luetteloon merkittyjä lajikkeita. Tuonti on sallittua vain maista, joiden tuotannon ja lajikkeiden ylläpitojalostuksen yhteisö on tunnustanut samanarvoiseksi sen oman järjestelmän kanssa. Jos direktiivien vaatimukset täyttävästä siemenestä on puutetta, jäsenvaltiot voivat saada erivapauden sallia alhaisemmat laatuvaatimukset täyttävien tai yhteisön yleiseen lajikeluetteloon kuulumattomien lajikkeiden markkinoinnin.

Neuvoston direktiivi viljakasvien siementen pitämisestä kaupan (66/402/ETY) koskee direktiivissä lueteltujen kasvilajien, kuten vehnän, ohran, kauran ja rukiin kylvösiemenen tuottamista, laatua, pakkaamista, merkintöjä ja tarkastamista. Sertifioitua siementä saa viljakasveilla tuottaa enintään kaksi sukupolvea perussiemenen jälkeen. Direktiivin mukaisesti sertifioidun, pakatun ja merkityn kylvösiemenen markkinointia ei geenitekniikalla muunnettuja lajikkeita lukuun ottamatta saa rajoittaa. Direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat asettaa omalle kylvösiementuotannolleen lisävaatimuksia tai tiukempia vaatimuksia kuin direktiiveissä on säädetty. Hukkakauran osalta voidaan tuotaessa siementä unionin alueelta saada erivapaus soveltaa tiukempia vaatimuksia, jos meneillään on kampanja hukkakauran vastustamiseksi ja jos samoja vaatimuksia noudatetaan maan omassa tuotannossa. Suomi on saanut tällaisen erivapauden liittymissopimuksessa.

Neuvoston direktiivit juurikkaiden, rehu- kasvien, siemenperunoiden, öljy- ja kuitukasvien sekä vihannesten siementen pitämisestä kaupan (66/400/ETY, 66/401/ETY, 66/403/ETY, 69/208/ETY ja 70/458/ETY) koskevat niissä lueteltuja kasvilajeja. Direktiivien sisältö vastaa pääperiaatteiltaan viljakasvien siementä koskevaa direktiiviä. Vain direktiivien mukaisesti sertifioidun kylvösiemenen markkinointi on yleensä sallittua, mutta eräiden rehu- ja vihanniskasvilajien siemeniä voidaan markkinoida myös sertifioimattomaan laatuluokkaan kuuluvina siemeninä. Nämä ovat sellaisia lajeja, joista ei ole olemassa lajikkeita. Rehu- ja vihanniskasveja on saatava tuottaa ennen vuonna 1998 tehtyjä direktiivimuutoksia neljä sukupolvea perussiemenen jälkeen. Vihannesten siemeniä koskevas-

sa direktiivissä on säädetty myös vihanneslajien lajikeluettelosta.

Neuvoston direktiivi viljelykasvien yleisestä lajikeluettelosta (70/457/ETY) koskee vilja-, rehu-, öljy- ja kuitukasvien sekä juurikkaiden ja perunan lajikkeista pidettävää yhteisön yleistä luetteloa. Luetteloon merkityille lajikkeille ei geneettisesti muunnettuja kylvösiemeniä lukuun ottamatta saa asettaa lajikkeeseen perustuvia markkinointirajoituksia. Yleiseen luetteloon otetaan lajikkeet, jotka on vähintään yhdessä jäsenvaltiossa hyväksytty sertifioitavista lajikkeista pidettävään kansalliseen lajikeluetteloon. Hyväksymisen tulee yleensä perustua virallisiin lajikekokeisiin. Hyväksymisen edellytyksenä on lajikkeen erottuvuus, pysyvyys ja yhtenäisyys sekä riittävä viljely- ja käyttöarvo.

Kylvösiemendirektiiveihin tehdyt muutokset

EY:n kylvösiemendirektiiveihin tehtiin joulukuussa 1998 laajat kylvösiemenen tuotantoa ja markkinointia koskevat muutokset (98/95/EY). Muutosten tarkoituksena oli sisämarkkinoiden vahvistamisen myötä poistaa kaupanesteet siementavaran vapaalta liikumiselta. Lisäksi tarkoituksena oli kylvösiemendirektiivien selkeyttäminen ja ajantasaistaminen.

Muutoksilla direktiivien soveltamisalaa kavennettiin eräiltä osin. Tarkoituksena on, että direktiivejä ei enää sovellettaisi tiettyyn sopimustuotantoon varten luovutettavaan siementavaraan, kuten siemenperunaan tärkeilytuotantoa varten, sokerijuurikkaan tuotantoon tarkoitettuun siemenen tai non food-tuotantoon tarkoitettuun öljykasvien siemenen. Direktiiveissä soveltamisalan rajaus kytkeytyy markkinoinnin käsitteeseen, josta on kuitenkin tarkoitus antaa komission direktiivillä tarkemmat säännökset sen jälkeen, kun komissio on kuullut asiassa jäsenvaltioita. Komission täytäntöönpanosäännösten valmistelu on kesken, eikä valmistumisaikataulusta ole tällä hetkellä varmuutta.

Direktiivimuutoksissa on lisäksi säädetty perusteet niille edellytyksille, joilla geneettisesti muunnettuja lajikkeita ja luonnonmukaiseen viljelyyn soveltuvia siemeniä voidaan pitää kaupan. Direktiivimuutosten mukaan lupa geneettisesti muunnetun siemenaineiston markkinoinniksi voidaan myöntää ainoastaan edellyttäen, että kaikki tarkoituk-

senmukaiset toimenpiteet ihmisten terveydelle ja ympäristölle aiheutuvien haitallisten vaikutusten välttämiseksi on toteutettu. Jos kasvilajikkeesta saatua ainesta aiotaan käyttää elintarvikkeena tai elintarvikkeen ainesosana, se ei saa aiheuttaa vaaraa kuluttajalle, harhauttaa kuluttajaa eikä siinä määrin erota niistä elintarvikkeiden ainesosista, jotka on tarkoitus korvata, että niiden tavanomainen käyttö aiheuttaisi ravitsemuksellista haittaa kuluttajalle. GM-lajikkeen siemeninä on merkittävä sen mukana seuraavassa etiketissä tai asiakirjoissa. Jäsenvaltiot on lisäksi veloitettu varmistamaan, että EY:n yleiseen viljely- tai vihannekasvien lajikeluetteloon hyväksytyt GM-lajikkeet on osoitettu selvästi. Tällä hetkellä yhteisötasolla on hyväksytty joitakin GM-lajikkeita. Yhteisön hyväksynnän jälkeen jäsenvaltiot päättävät markkinointiluvan myöntämisestä lajikkeille, mikä edellyttää vielä yhteisön suostumusta. Ennen suostumuksen myöntämistä geenilajike on hyväksyttävä kansalliseen lajikeluetteloon, minkä jälkeen se voidaan hyväksyä EY:n yhteiseen lajikeluetteloon.

Direktiivien muut muutokset koskevat muun muassa rehukasvien sukupolvirajoituksia, siemenperunan vähimmäiskokoa sekä eräitä sertifiointijärjestelmää koskevia poikkeuksia. Nurmi- ja rehukasvien osalta vain ensimmäisen ja tiettyjen palkokasvien osalta toisen perussiemenen jälkeisen sukupolven siementen sertifiointi olisi direktiivimuutosten jälkeen sallittua, mutta muutokseen liittyen neljän vuoden siirtymäaika. Siemenperunoiden vähimmäiskoon on oltava sellainen, että se ei läpäise 25 millimetrin seula.

Kylvösiemendirektiivejä koskevat muutokset tulivat voimaan 1 päivänä helmikuuta 1999. Direktiivin soveltamisalaa koskevien komission täytäntöönpanosäännösten keskenäisyys on kuitenkin useissa jäsenvaltioissa, myös Suomessa, viivästyttänyt direktiivien täytäntöön panemista.

Kylvösiemendirektiivejä koskevien muutosten ollessa vireillä eduskunta sisällytti siemenkauppalaain muuttamista koskevia hallituksen esityksiä (HE 211/1997 vp ja HE 217/1998 vp) käsitellessään eduskunnan vastaukseen lausuman, jonka mukaan hallituksen tulee käsitellä EU:n komission uutta ehdotusta neuvoston direktiiviksi siemenkaupan alalle asettaa tavoitteeksi sellainen järjestely, joka mahdollistaa toimenpiteet maamme siemenhuollon toimivuuden ja Suomen oloissa käyttökelpoisen siemenen

perinnöllisen monimuotoisuuden säilyttämisen siten kuin eduskunta on jo aikaisemmin maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöjen (MmVM 28/1992 vp ja MmVM 23/1996 vp) mukaisesti edellyttänyt.

Lausumien mukaisesti Suomi esitti vaatimuksenaan komission asianomaiseen direktiiviehdotukseen, että siementavaran laatuvaatimuksia tulee voida kansallisesti alentaa tarvittaessa tilapäisesti. Suomen osalta tämä olisi koskenut erityisesti siementavaran itävyysvaatimuksia, sillä useimpina kasvukausina EY:n laatuvaatimukset itävyyden suhteen ovat Suomelle liian korkeat. Neuvosto ei kuitenkaan tehnyt direktiiviin Suomen vaatimia muutoksia laatuvaatimusten osalta. Direktiiviin liitettyssä lausunnossaan neuvosto kuitenkin toteaa, että sellaisia tarjottuja siemeneriä, joita ei voida pitää viljelyyn sopivina maassa tai maissa, joissa on ylitsepääsemättömiä siemenen tarjontaongelmia, ei huomioida. Lausunnossa todetaan lisäksi, että poikkeuksen kohteena oleva markkina-alue on tarkoin rajattava ja että poikkeusluvan hallinnointi on hoidettava mahdollisimman nopeasti. Maa- ja metsätalousministeriö on 9 päivänä heinäkuuta 1999 toimittanut eduskunnan suurelle valiokunnalle ja maa- ja metsätalousvaliokunnalle valtioneuvoston kirjelmään kylvösiemendirektiivien muuttamisesta (U 17/1995 vp) liittyen kirjeen, jossa on selostettu EY:n siemendirektiivien muutostilannetta.

Tanska ja Ruotsi

Tanskassa on voimassa laki siementen, siemenperunan ja taimien kaupasta (Lov om handel med frø, kartofler og planter, 834/18.12.1991). Laki koskee kaikkea viljelykasvien ja metsäpuiden lisäysaineistoa. Laki on muodoltaan valtuuslaki, jonka nojalla maatalous-, elintarvike- ja kalastusministeriö voi EY:n säännösten täytäntöön panemiseksi antaa määräyksiä muun muassa lisäysaineiston terveydestä, laadusta ja alkuperästä sekä lajikeluetteloista, pakkaamisesta, merkitsemisestä ja valvontaviranomaisista. Ministeriö voi asettaa tiukempia laatuvaatimuksia kuin yhteisössä tai antaa määräyksiä muista kuin EY:ssä säännellyistä kasvilajeista neuvoteltuaan ammattialan pääjärjestöjen kanssa.

Ministeriö on lain nojalla antanut päätökset viljakasveista, ruisvehnästä, rehu- ja öljykasveista, vihanneskasveista, perunasta ja taimista. Kotimaan kaupassa ja unionin ulkopuolisista maista tapahtuvassa tuonnissa on noudatettava EY:n säännöksiä ankarampia laatuvaatimuksia (danske kvalitetsregler). Viennissä ja unionin jäsenvaltioista tapahtuvassa tuonnissa sovelletaan EY:n säännösten mukaisia vähimmäisvaatimuksia (minimum-kvalitetsregler).

Kylvösiemenen tarkastuksesta huolehtii Tanskan kasvien direktoraatti (Plantedirektorate), jonka ministeriö on valtuuttanut myös antamaan tarkempia määräyksiä siemenen tuotannosta ja tarkastamisesta. Myyntiä varten tapahtuva siemenerien kunnostus- ja pakkaustoiminta on rekisteröitävä sientarkastuslaitoksessa. Sientarkastuslaitos suorittaa tarkastustehtäviä vain rekisteröityjen valmistajien pyynnöstä. Yhteisön niin sanottuun omavalvontakokeiluun perustuen Tanskassa siemenalan yritysten on mahdollista ottaa siennäytteet itse ja analysoida ne viranomaisen valvonnassa. Siemenerien sertifiointi on edelleen viranomaistoimintaa.

Ruotsissa on voimassa laki kylvösiemenen lyijytyksestä ja kasvinjalostusmaksusta (Lag om statsplombering av utsäde och om växtförädlingsavgift, SFS 1976:298). Laki koskee metsäpuiden siemeniä lukuun ottamatta kylvettäväksi tarkoitettuja siemeniä. Lain mukaan sertifiointi on hallinnollinen toimenpide, joka sisältää kylvösiemenen laaturakastuksen, pakkausten sulkemisen ja tästä toimenpiteestä annettavan todistuksen. Sertifioidusta siemenestä on maksettava kasvinjalostusmaksu.

Lain nojalla on annettu kylvösiemenenasetus (Utsädesförordning, SFS 1993:1375). Asetuksen mukaan kylvösiementä ei saa luovuttaa ilman sertifiointia kenellekään, jonka voidaan olettaa käyttävän sitä kylvösiemenenä. Säännös koskee muun muassa perunaa, korsi- ja palkoviljaa sekä tärkeimpiä rehu- ja öljykasveja. Sertifiointivaatimus ei koske vihannuksia, jos kyseinen siemen täyttää sille asetetut vakiosiemenvaatimukset.

Sertifiointiviranomaisena toimii valtion sientarkastuslaitos (Statens utsädeskontroll). Myös muu oikeushenkilö voi saada luvan sertifioida siementä, perunaa lukuun ottamatta. Ruotsissa siemenalan yritykset voivat hakea lupaa viranomaiselta näytteiden analysointia varten. Analysoinnin tuloksia valvoo täytäntöönpanoviranomainen.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Maatalouden tuotantopanosten laatu vaikuttaa olennaisesti tuotannon onnistumiseen, maatalouselinkeinon harjoittamisen edellytyksiin sekä elintarviketuotannon raaka-aineen laatuun. Kasvintuotannossa määrällisesti riittävän ja laadukkaan raaka-aineen saanti perustuu hyvälaatuisen ja kasvuolosuhteisiin soveltuvaan siemeneseen. Tuotannon onnistumisen kannalta on lisäksi tärkeää, että siemenen ostaja saa tarvittavat tiedot siementavarasta. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi ehdotetaan säädettäväksi uusi siemenkauppalaki, joka korvaisi voimassa olevan siemenkauppalain.

Voimassa oleva siemenkauppalaki säädettiin Suomen liittyessä Euroopan talousalueeseen, jolloin laki yhdenmukaistettiin eräitä poikkeusjärjestelyitä lukuun ottamatta EY:n kylvösiemenlainsäädännön kanssa. Poikkeusten voimassaoloaika päättyi vuoden 1996 lopussa, minkä jälkeen siemenkauppalakiin on tehty poikkeusten voimassaoloajan päättymisestä johtuvat muutokset vuodeksi kerrallaan. Kylvösiemeniä koskeviin EY:n direktiiveihin on joulukuussa 1998 tehty laajat kylvösiementen tuotantoa ja markkinointia koskevat muutokset siementavaran vapaan liikkumisen edistämiseksi sekä lainsäädännön selkeyttämiseksi ja ajanmukaistamiseksi.

Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön kylvösiemeniä koskeviin EY:n direktiiveihin tehdyt muutokset. Samalla tarkoituksena on uudistaa ja ajanmukaistaa siemenkauppalainsäädäntöä ottaen huomioon elintarviketalouden ja siemenalan kansalliset kehittämistavoitteet, käytännössä esiin tulleet muutostarpeet sekä yleislainsäädännön muutoksista, kuten uudesta perustuslaista (731/1999), aiheutuvat vaatimukset. Erityistä huomiota on kiinnitetty valvonnan asianmukaiseen järjestämiseen ja käytännössä esiintyneiden lainsäädännön rikkomusten ehkäisemiseen sekä valvontaa koskevien säännösten selkeyttämiseen ja ajanmukaistamiseen.

Keskeisenä keinona lainsäädännön tavoitteiden toteuttamiseksi laissa ehdotetaan säädettäväksi siemenkaupan sertifiointijärjestelmästä, joka on yhteisön kylvösiemendirektiiveissä asetettu lähtökohdaksi siementavaran markkinoinnille. Lakiehdotus on muutoin-

kin yhdenmukainen EY:n kylvösiemendirektiivien kanssa ja siihen on sisällytetty direktiivimuutosten edellyttämät asiasisältöiset muutokset. Säännösten ajanmukaistamiseksi ja valvontajärjestelmän selkeyttämiseksi lakiin sisältyvissä julkisen vallan käyttöä ja norminantoa koskevissa säännöksissä sekä muissa hallinnollisoikeudellisissa säännöksissä on huomioitu sääntelyyn liittyvän yleislainsäädännön muutokset sekä tarkastus- ja valvontatoimintaa koskevat yleiset kehityslinjat. Valvonnan asianmukaiseksi järjestämiseksi ja lainsäädännön rikkomusten ehkäisemiseksi lainsäädännön valvonta-, pakkokeino- ja seuraamusjärjestelmää ehdotetaan kehitettäväksi ja tehostettavaksi. Säännösten selkeyttämiseksi ehdotetun lain rakennetta ja säännösten järjestystä ehdotetaan eräiltä osin muutettavaksi voimassa olevaan lakiin verrattuna.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että siementavaran markkinointi perustuisi voimassa olevan lainsäädännön tavoin sertifiointijärjestelmään. Järjestelmän perusteista ehdotetaan säädettäväksi laissa. Järjestelmässä kylvösiementä saa markkinoida pääsääntöisesti vain sertifioituna, jolloin sen aitous ja laatu ovat viranomaisten varmentamaa. Sertifiointivaatimuksesta voitaisiin poiketa vain laissa nimenomaisesti säädettyissä tapauksissa. Tarkemmat säännökset kylvösiemenen sertifiomisesta ja muualla kuin Suomessa sertifioitun siemenen markkinoinnista sekä sertifioitun ja sertifioimattoman siemenen lajikeaitoutta, laatua, tuottamista, käsittelyä ja varastointia koskevista vaatimuksista annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Tarkoituksena on muutetun yhteisölaainsäädännön mukaisesti rajoittaa siemenen lisäys perussiemenen jälkeisistä sukupolvista viljansiemenillä kahteen (rukiilla yksi sukupolvi), nurmikasvien siemenillä yhteen ja tietyillä palkokasvien siemenillä kahteen sukupolveen. Ministeriö antaisi tarkemmat säännökset myös markkinoitavan kylvösiemenen pakkaamisesta ja merkinnöistä.

Viljelykasvin lajike voitaisiin voimassa olevan lain mukaisesti merkitä lajikeluetteloon, jos se on selvästi erottuva, pysyvä ja riittävän yhtenäinen ja jos sillä on riittävä viljely- ja käyttöarvo. Lajikkeen hyväksymisestä päättäisi edelleen kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (789/1992) nojalla

kasvilajikelautakunta. Tarkemmat säännökset viljelykasvien hyväksymisestä lajikeluetteloon antaisi asetuksella maa- ja metsätalousministeriö. Ministeriö voisi lisäksi rajoittaa kasvilajikkeen markkinointia Suomessa, jos lajiketta ei ole merkitty kansalliseen eikä yleiseen lajikeluetteloon tai jos kasvinterveys vaarantuisi.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi geeniteknikalla muunnettuja kylvösiemeniä koskevat säännökset. Ehdotuksen mukaan tällaisia siemeniä saisi tuottaa ja markkinoida vain, jos tarpeelliset tutkimukset ja muut toimenpiteet ihmisille ja ympäristölle aiheutuvien haitallisten vaikutusten toteamiseksi on tehty. Geeniteknikalla muunnetut lajikkeet tulisi asianmukaisesti merkitä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lain soveltamisalaan kuuluvan toiminnan harjoittamista sekä valvonta-, pakkokeino- ja seuraamusjärjestelmää koskevia säännöksiä eräiltä osin. Muutokset koskevat säännösten ajanmukaistamista, valvontajärjestelmän selkeyttämistä sekä järjestelmien tehostamista erityisesti käytännössä esiintyneiden rikkomusten ja väärinkäytösten ehkäisemiseksi. Kylvösiemenen markkinoinnin, maahantuonnin ja maastaviennin harjoittamisesta olisi nykyiseen tapaan tehtävä ilmoitus valvontaviranomaisille ja toiminnasta olisi pidettävä tiedostoa valvontaa varten. Lainsäädännön noudattamisen tehostamiseksi kylvösiemenen pakkaamiseen liittyvä ilmoitusmenettely ehdotetaan muutettavaksi lupamenettelyksi. Lakiin sisällytettäisiin edelleen myös kylvösiemenen myyjän niin sanottu ankara vastuu myymästään siementavarasta. Pakkokeino- ja seuraamusjärjestelmän tehostamiseksi ehdotetaan laajennettaviksi mahdollisuuksia sellaisten markkinointikieltojen asettamiseen, jotka perustuvat säännösten vastaisten siementien markkinointiin. Lisäksi lain rangaistussäännöksiä ehdotetaan muutettavaksi ja valvontaviranomaiselle annettavaksi mahdollisuus tietyin edellytyksin antaa kirjallinen huomautus lainsäädännön rikkomisesta. Viranomaisilla olisi edelleen tarvittaessa oikeus asettaa uhkasakko tai teettämisuhka kylvösiemenen markkinointia koskevan kiellon tehosteeksi tai määrätä kylvösiemenenä hävitettäväksi tai vietäväksi maasta teettämisen uhalla. Viranomaiset voisivat vaikuttaa lainsäädännön noudattamisen valvontaan myös julkaisemalla valvonnan tulokset.

Viranomaisorganisaatio säilyisi ehdotuksen mukaan ennallaan, mutta sitä koskevia sään-

nöksiä selkeytettäisiin erityisesti valtuutettuja tarkastajia ja näytteenottajia koskevien säännösten osalta. Päävastuullisena valvontaviranomaisena ja sertifiointiviranomaisena toimisi edelleen Kasvintuotannon tarkastuskeskus, joka käyttäisi valvonnassa apunaan työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoja, kunnallisia maaseutuelinkeinoviranomaisia sekä valtuuttamia tarkastajia ja näytteenottajia. Kylvösiemenen maahantuonnin valvontaan osallistuisi edelleen tullilaitos.

Esityksessä ehdotetaan, että lakia alemmanasteiset, tarkemmat säännökset annettaisiin yleensä maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla. Nämä säännökset ovat hyvin yksityiskohtaisia, teknisuuteista sääntelyä, joka sisältyy pääosin suoraan yhteisön kylvösiemendirektiiveihin. Ministeriön säännökset sisällytettäisiin nykyiseen tapaan pääosin kasvilajiryhmittäisiin alemmanasteisiin säädöksiin.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä organisatorisia tai henkilöstövaikutuksia.

Kylvösiemenen sertifiointi ja valvontatehtävät kuuluisivat edelleen pääasiassa Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle, joka käyttää apunaan työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoja, kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisia sekä valtuuttamia tarkastajia ja näytteenottajia, joiden tehtäväksi annettaisiin edelleen suurin osa viljely- ja näytteenotto-tarkastusten tekemisestä. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen henkilövoimavaroja tulee käytännössä kohdistaa nykyistä enemmän lain valvonnan, erityisesti markkina- ja pakkaamovalvonnan tehostamiseen, minkä lisäksi valvontaa pyritään tehostamaan kehittämällä valvonnan suunnittelua ja valvontajärjestelmää. Kuluvana vuonna Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen siementarkastusosaston valvontaresursseja on lisätty kahdella henkilötyövuodella.

Siementuotannon määrän kasvu tulee todennäköisesti lähivuosina lisäämään tarkastuskeskuksen sertifiointihenkilöstön tarvetta. Suomi on toistaiseksi päättänyt olla liittymättä EU:ssa vireillä olevaan niin sanottuun omavalvontakokeiluun, jossa siemenerien näytteenotto ja analysointi olisi käytännössä

mahdollista siirtää eräiltä osin siemenpakkaamoille. Päätös perustuu maa- ja metsätalousministeriön vuonna 1999 asettaman omavalvontatyöryhmän selvitykseen (työryhmämuistio MMM 1999:19), jossa omavalvontakokeiluun siirtyminen todettiin maamme olosuhteissa epätarkoituksenmukaiseksi ottaen huomioon muun muassa siemenen laatu- ja kustannustekijät sekä siemenkaupan volyymit.

4.2. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole olennaisia taloudellisia vaikutuksia voimassa olevan lainsäädännön mukaiseen järjestelmään verrattuna. Tarkastus- ja valvontatoimenpiteisiin tarvittavat varat osoitetaan vuosittain valtion talousarviossa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan pääluokasta Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen toiminnan rahoittamiseksi tarkoitettulla momentilla. Maa- ja metsätalousministeriö ja Kasvintuotannon tarkastuskeskus ohjaavat työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoja tarkastus- ja valvontatehtävissä. Tarkastuskeskus tekee lisäksi valtion talousarvion rajoissa maksusopimukset muiden valvontaan valtuuttamiensa tahojen, lähinnä maaseutukeskusten, kanssa. Siementarkastustoiminnan ja -valvonnan osuus Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen toimintamenoista oli vuonna 1999 14,1 miljoonaa markkaa ja kuluvan vuoden talousarviossa toiminnan menoiksi on arvioitu 17,0 miljoonaa markkaa.

Esityksessä ei ehdoteta muutettavaksi lainsäädännön maksujärjestelmää, vaan viranomaisten suoritteista perittäisiin elinkeinonharjoittajilta maksuja samojen perusteiden mukaan kuin nykyisinkin. Maksujen periminen perustuu valtion maksuperustelakiin (150/1992), jonka nojalla maksuista säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Siemenkauppain nojalla tehtävistä maksullisista julkisoikeudellisista suoritteista perittiin vuonna 1999 maksuja yhteensä 9,9 miljoonaa markkaa.

Kasvinjalostustoimintaa harjoittavien yritysten on nurmisiementen sukupolvirajoitusta koskevan, vuonna 2004 sovellettavaksi tulevan EY:n direktiivimuutoksen vuoksi laajennettava nurmikasvilajikkeiden ylläpitöjalostusta ja tuotettava enemmän siementuotannossa käytettävää perussiementä. Nurmikasvien sertifiointijärjestelmässä siementä saadaan muutoksen jälkeen lisätä jalostajan

tuottamasta perussiemeneistä vain yhtä sukupolvea. Kasvinjalostuksen rahoitukseen osallistuvat aikaisempaa enemmän viljelijät tilalla tapahtuvan niin sanotun oman siemenen käytöstä kannettavien kasvinjalostusmaksujen kautta.

5. Asian valmistelu

Lakiehdotus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä yhteistyössä Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen sekä maa- ja metsätaloustuottajien, kasvinjalostajien ja suurimpien siemenliikkeiden edustajien kanssa.

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, kaappa- ja teollisuusministeriöltä, Pirkanmaan, Varsinais-Suomen sekä Etelä-Pohjanmaan työvoima- ja elinkeinokeskusten maa-seutuosastoilta, Huoltovarmuuskeskukselta, Kasvintuotannon tarkastuskeskukselta, Siemenperunakeskukselta, Avena Oy:ltä, Boreal Suomen kasvinjalostukselta, Maatalouden tutkimuskeskukselta, Tullihallitukselta, Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto r.y:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas centralförbund r.f:ltä, Maaseutukeskusten liitto r.y:ltä, Svenska lantbrukssällskapens förbund r.f:ltä, Siemenkauppiaitten yhdistys r.y:ltä, Hankki- ja-Maatalous Oy:ltä, Kesko Oy:ltä, Mildola Oy:ltä, S.G. Nieminen Oy:ltä sekä Tilasiemen Oy:ltä.

Lausunnoissa korostettiin yleisesti hyvälaatuisen ja tuotantokustannuksiltaan mahdollisimman edullisen kylvösiemenen merkitystä siemenalan ja kasvintuotannon kehittämisen kannalta. Uuden lain katsottiin toisaalta selkeyttävän ja ajanmukaistavan nykyistä sääntelyä, toisaalta epäkohtana pidettiin tiukkaa kytkentää yhteisöjärjestelmään. Valvontajärjestelmän tehostaminen todettiin yleisesti tarpeelliseksi, mutta samalla tähdennettiin toiminnallisesti joustavan ja kustannustehokkaan tarkastusjärjestelmän ja viranomaismenettelyn tärkeyttä.

Lausunnonantajista useat siemenkauppaa sekä maa- ja metsätaloustuottajia ja jalostajia

edustavat tahot ehdottivat siemenliikkeiden omavalvonnan osuuden lisäämistä tarkastusjärjestelmässä sekä katsoivat, että sertifiointiviranomainen tulisi määritellä laissa väljemin niin, että Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen lisäksi myös muut tahot voisivat suorittaa kylvösiemenen sertifiointia. Esitystä ei ole näiltä osin lausuntojen johdosta muutettu ottaen erityisesti huomioon edellä jaksossa 4.1. mainitun omavalvontatyöryhmän selvityksen, jossa omavalvontaan liittyvät kysymykset selvitettiin yksityiskohtaisesti pitäen lähtökohtana siemenhuollon ja koko siemenalan kansallisia kehitystarpeita. Yhteisölainsäädännön mukaan kylvösiemenen sertifiointin voi suorittaa ainoastaan sertifiointiviranomainen. Sertifiointiviranomaisen määrittelemistä laissa on pidettävä nykytilanteessa perusteltuna sääntelyn selkeyden vuoksi, koska sellaisia laboratorioita, joilla olisi valmiuksia sertifiointiin, ei Suomessa Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen lisäksi tosiasiallisesti ole. Yhden riippumattoman kansallisen viranomaisen tarkastus- ja sertifiointijärjestelmää on muutoinkin pidettävä Suomen olosuhteissa tarkoituksenmukaisena siementuotannon korkean laadun varmistamiseksi.

Lausuntoihin sisältyi lisäksi yksityiskohtaisia kannanottoja ja ehdotuksia, jotka erältä osin olivat keskenään ristiriitaisia. Lausunnoissa esitetyt kehittämissuhteet on mahdollisuuksien mukaan pyritty ottamaan huomioon esitystä viimeisteltäessä. Erityistä huomiota on kiinnitetty oikeusministeriön esittämiin näkökohtiin koskien uuden perustuslain sääntelylle asettamia vaatimuksia.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Suomi on EU:n jäsenenä ollut velvollinen yhdenmukaistamaan siemenkauppalainsäädäntönsä EY:n kylvösiemendirektiivien kanssa ja on velvollinen täytäntöönpanemaan EY:n direktiivien muutokset niiden täytäntöönpanolle säädetyssä aikataulussa. Direktiivien sisällön osalta viitataan jaksossa 2.3. esitettyyn.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Tavoite.* Kotimainen elintarvike- ja rehuteollisuus tuottaa laadukkaita, myös kansainvälisesti kilpailukykyisiä elintarvikkeita ja tuotteita. Tämän tuotannon perusedellytys on ensiluokkaisen raaka-aineen saanti. Kasvinviljelyssä määrällisesti riittävän ja hyvälaatuisen raaka-aineen saannin turvaaminen perustuu perinnöllisiltä ja teknisiltä ominaisuuksiltaan hyvään kylvösiemeneseen, joka on lajikkeeltaan tunnettua ja aitoa, itävää, riittävän painavaa, puhdasta taudeista ja rikasiemenistä ja soveltuu maamme olosuhteisiin. Tuotannon onnistumisen kannalta on lisäksi tärkeää, että siemenen ostaja saa riittävät ja oikeat tiedot siementavarasta.

Edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi ehdotetaan säädettäväksi uusi siemenkauppalaki, joka korvaisi voimassa olevan siemenkauppalain. Lain tarkoituksena olisi lakiehdotuksen 1 §:n mukaan voimassa olevan lain tavoin ylläpitää korkealaatuista kasvintuotantoa edistämällä hyvälaatuisen ja maamme kasvuolosuhteisiin sopivan kylvösiemenen tarjontaa ja käyttöä. Lain tavoitteisiin sisällytettäisiin lisäksi maininta tarvittavien tietojen antamisesta kylvösiemenestä.

2 §. *Soveltamisala.* Pykälän 1 momentin mukaan lain soveltamisalaan kuuluisi edelleen pelto- ja puutarhakasvien kylvösiemenen tuotanto, markkinointi, maahantuonti ja maastavienti.

EY:n kylvösiemendirektiivejä koskevissa muutoksissa direktiivien soveltamisalaa on eräiltä osin kavennettu kylvösiemenen sopimustuotantoon perustuvan luovuttamisen osalta. Muutosten tarkoituksena on, että direktiivejä ei sovellettaisi tiettyyn sopimustuotantoa varten luovuttavaan siementavaraan, kuten siemenperunaan tarkkelystuotantoa varten, sokerijuurikkaan tuotantoon tarkoitettuun siemeneseen tai non food -tuotantoon tarkoitettuun öljykasvien siemeneseen. Direktiiveissä soveltamisalan muutos on kytetty markkinoinnin käsitteeseen, mutta tarkoituksena on, että tarkemmat säännökset rajauksesta annettaisiin komission direktiivillä sen jälkeen, kun komissio on kuullut asiassa jäsenvaltioita. Komission täytäntöönpanosäännösten valmistelu on kesken, eikä valmistumisaikataulusta ole varmuutta. To-

dennäköistä on, että komission säännösten antamisen jälkeen niitä tullaan muuttamaan useasti. Tämän vuoksi pykälässä ehdotetaan maa- ja metsätalousministeriölle annettavaksi valtuudet antaa asetuksella tarkemmat säännökset lain soveltamisesta viljelysopimukseen perustuvaan kylvösiemenen luovuttamiseen viljelijälle sekä soveltamista koskevista ehdoista. Muussa tapauksessa lakia olisi ehdotettava muutettavaksi komission täytäntöönpanosäännösten vähäistenkin muutosten jälkeen, mitä ei muutosten käytännön merkitys huomioon ottaen ole pidettävä tarkoituksenmukaisena etenkin, kun jäsenvaltioilla ei todennäköisesti tule olemaan muutosten suhteen juurikaan kansallista harkintavaltaa. Sanoituista syistä norminantovallan asiassa tulisi kuulua ministeriölle.

3 §. *Määritelmät.* Pykälässä ehdotetaan määriteltäväksi laissa käytettävät tärkeimmät käsitteet: kylvösiemen, markkinointi, maahantuonti, maastavienti, sertifioitu kylvösiemen, geenitekniikalla muunnettu kylvösiemen ja elinkeinonharjoittaja. Määritelmät perustuvat pääosin yhteisölainsäädäntöön. Yhdenmukaisten määritelmien sisällyttäminen lakiin helpottaa yhteisösäännösten täytäntöönpanoa ja selkeyttää lain soveltamista.

2 luku. Kylvösiemenen markkinointi

4 §. *Sertifioitu kylvösiemen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi markkinoitavan kylvösiemenen sertifiointijärjestelmästä. Järjestelmä perustuu yhteisön kylvösiemendirektiiveihin ja sen perusteista ehdotetaan säädettäväksi suoraan laissa. Voimassa olevassa laissa sertifiointijärjestelmän soveltamisesta päättäminen on annettu maa- ja metsätalousministeriön tehtäväksi, mitä ei ole pidettävä tarkoituksenmukaisena enää sen jälkeen, kun Suomen liittymisvaiheessa sovitut sertifiointijärjestelmää koskevat poikkeusjärjestelyt ovat päättyneet. Koska säännöksillä vaikutetaan olennaisesti elinkeinonharjoittajien oikeuksiin ja velvollisuuksiin, myös uuden perustuslain säännökset edellyttävät lain-tasoisista sääntelyä. Asiasisältöisiä muutoksia säännöksiin ei ehdoteta, vaan lakiehdotus vastaa tältä osin maa- ja metsätalousministeriön voimassa olevia päätöksiä.

Pykälän 1 momentin mukaan markkinoida saisi pääsääntöisesti vain sertifioitua kyl-

vösiementä, jonka lajikeaitous ja tekninen laatu ovat viranomaisien varmentamaa. Sertifiointivaatimuksesta voitaisiin poiketa vain laissa nimenomaisesti säädettyissä tapauksissa, jotka ehdotetaan lueltavaksi tyhjentävästi pykälän 2 momentissa. Poikkeukset koskisivat yhteisöläinsäädännön mukaisesti pieniä määriä tieteellisiin tarkoituksiin tai jalostukseen tarkoitettuja siemeniä sekä vähäisiä määriä muuhun koekäyttöön tarkoitettuja lajikkeita, joista on tehty hakemus lajikkeiden hyväksymiseksi kansalliseen kasvilajikeluetteluun edellyttäen, että vaadittavat viljelykokeet on kahtena kasvukautena suoritettu. Sertifioimattomana voitaisiin markkinoida myös nurmi- ja rehukasvien sekä öljy- ja kuitukasvien tuotantoon tarkoitettua lajikkeetonta kaupallista siementä (bermudaruoho, *Phalaris aquatica*, kylänurmikka, nätkin, esparset, sarviapila, unkarinvirna, puisto-, pohja- ja tunturinurmikka, ruokohelpi, rehukattara, vuohenherne, valkomesikkä, viljatattari, sareptan-, kelta- ja mustasinappi, maapähkinä, unikko), vihanneskasvien standardisiementä, siementen raaka-eriä, jotka toimitetaan kunnostustoimintaa ja pakkaamista varten, sekä poikkeusolosuhteissa silloin, kun markkinoille ei muutoin pystytä toimittamaan siemenhuollon turvaamiseksi riittävästi kylvösiementä, huoltovarmuusvarastoitua lajikkeellista siemenviljaa.

Pykälässä ehdotetaan, että tarkemmat säännökset sertifioidun ja sertifioimattoman kylvösiemenen lajikeaitoutta ja laatua koskevista vaatimuksista, kylvösiemenen sertifioimisesta, muualla kuin Suomessa sertifioidun siemenen markkinoimisesta, sertifioimattoman siemenen markkinoimisesta sekä sertifioidun ja sertifioimattoman siemenen tuottamista, käsittelyä ja varastointia koskevista vaatimuksista annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Kyseiset säännökset ovat hyvin yksityiskohtaista, teknisluonteista sääntelyä ja perustuvat pääosin suoraan EY:n direktiiveihin. Lajikeaitoutta koskevien vaatimusten mukaan kylvösiemenen tulee olla lajikkeeltaan tunnettu, oikein nimettyä ja aitoa. Laatuvaatimuksia on asetettu esimerkiksi siemenen itävyydelle, terveydelle, puhtaudelle, kosteudelle ja siemenen painolle. Voimassa olevien säännösten mukaan sertifioidun siemenen laatu- luokat ovat esiperussiemen, perussiemen ja sertifioitu siemen. Ne määräytyvät kantasiemenestä polveutumisen, erän aitouden ja muiden laatuominaisuuksien mukaan. Sie-

mentuotannossa kantasiemenenä voidaan käyttää esiperussiementä, perussiementä ja sertifioidun siemenen ensimmäistä sukupolvea. Tarkoituksena on säilyttää alemmanasteinen sääntely pääosin ennallaan lukuun ottamatta täytäntöönpanoa edellyttäviä direktiivimuutoksia, joilla on muun muassa rajoitettu siemenen lisäksi perussiemenen jälkeistä sukupolvista viljansiemenillä kahteen, nurmikasvien siemenillä yhteen ja tiettyjen palkokasvien siemenillä kahteen sukupolveen, kuitenkin siirtymäajan jälkeen siten, että heinäsiemeniä voidaan markkinoida nykyjärjestelmän mukaisesti neljän vuoden ajan direktiivimuutosten täytäntöönpanosta.

5 §. *Lajikeluettelo*. Pykälään ehdotetaan otettavaksi voimassa olevaa lakia vastaavat säännökset Suomen kansallisesta viljelykasvien lajikeluettelosta. Lajikeluettelon perusteet ja järjestäminen vastaavat EY:n lajikeluetteloita koskevia säännöksiä.

Pykälän 1 momentti sisältää säännökset lajikeluetteluun hyväksymisen perusteista. Ehdotuksen mukaan viljelykasvin lajike hyväksytään lajikeluetteluun, jos se on selvästi erottuva, pysyvä ja riittävän yhtenäinen ja jos sillä on riittävä viljely- ja käyttöarvo. Lajikkeen hyväksymisestä päättäisi edelleen kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain nojalla kasvilajikelautakunta, joka julkaisee vuosittain luettelon hyväksytyistä lajikkeista. Kansalliseen luetteluun kuulumattomien lajikkeiden markkinointia ei kuitenkaan saa rajoittaa Suomessa, jos lajikkeet on merkitty EY:n viljelykasvilajien yleiseen lajikeluetteluun, joka muodostuu unionin jäsenvaltioiden kansallisista lajikeluetteloista.

Perustuslain vaatimusten huomioon ottamiseksi pykälän 2—4 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi kasvilajikkeiden lajikeluettelosta annettuun maa- ja metsätalousministeriön päätökseen (maa- ja metsätalousministeriön määräyskokoelma nro 21/1994) tällä hetkellä sisältyvät hyväksymisen voimassaoloa ja peruuttamista koskevat säännökset. Koska lajikeluetteluun hyväksyminen vaikuttaa merkittävästi elinkeinonharjoittajan toimintaedellytyksiin, lähtökohdana on perusoikeussääntely huomioon ottaen pidettävä sitä, että näistä seikoista tulee säätää lain tasolla. Asiaisällöltään ehdotetut säännökset vastaavat voimassaolevia säännöksiä.

Tarkemmat, lajikeluetteluun hyväksymistä, hyväksymisen voimassaoloa ja peruuttamista, luettelon sisältöä ja pitämistä sekä asiaan liittyviä menettelyitä koskevat säännökset

ehdotetaan annettavaksi nykyiseen tapaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella pykälän 5 momenttiin ehdotetun valtuutussäännöksen nojalla. Kysymyksessä ovat merkitykseltään teknisuonteiset, pääosin yhteisöläinsäädäntöön perustuvat säännökset. Tarkoituksena on, että alemmanasteiset säännökset vastaisivat asiallisesti voimassa olevan kasvilajikkeiden lajikeluettelosta annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen sisältöä.

6 §. *Lajikkeiden markkinointi.* Suomessa voidaan eräissä tapauksissa markkinoida kylvösiementä myös sellaisesta lajikkeesta, jota ei ole merkitty kansalliseen lajikeluetteloon. Yhteisöjärjestelmässä jäsenvaltioiden on ensinnäkin pääsääntöisesti sallittava yhteisön viljelykasvien lajikeluetteloon merkittyjen lajikkeiden markkinointi alueellaan, vaikka ne eivät sisältyisi kansalliseen lajikeluetteloon. Toiseksi, jäsenvaltioissa voidaan periaatteessa sertifioida myös muuta kuin kansallisessa lajikeluettelossa olevan lajikkeen kylvösiementä, käytännössä yleensä vientiä varten. Kolmanneksi, lakiehdotuksen 4 §:n mukaan sertifioimattomana saataisiin tietyn edellytyksin markkinoida koekäyttöön tarkoitettuja siemeniä lajikkeen hyväksymistä koskevan hakemuksen ollessa vasta vireillä. Kylvösiemenen käyttäjän kannalta olisi kuitenkin näissäkin tapauksissa tärkeää tietää, onko lajikkeen soveltuvuus maamme viljelyoloissa selvitetty. Tämän vuoksi pykälässä ehdotetaan voimassa olevan lain mukaisesti, että maa- ja metsätalousministeriö voisi, maataloustuottaja ja siemenkauppaa kuultuaan, asetuksella säätää, onko lajiketta markkinoitaessa ilmoitettava, miten sen soveltuvuus Suomen kasvuolosuhteisiin on selvitetty.

7 §. *Lajikkeiden markkinointirajoitukset.* Lajikkeiden markkinointirajoituksia kosviin säännöksiin ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia voimassa olevaan lakiin verrattuna. Pykälän 1 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi rajoittaa kasvilajikkeen markkinointia Suomessa tai määrättyllä alueella, jos lajiketta ei ole merkitty kansalliseen eikä EY:n tai Euroopan talousalueen viljelykasvien yleiseen kasvilajikeluetteloon. Rajoitusten perusteena voisi lisäksi olla kasvinterveysten vaarantuminen.

Pykälän 2 momentti sisältää Euroopan talousaluetta koskevan erityissäännöksen, jossa on kieltoa koskevan menettelyn osalta viitattu Euroopan talusaluetta koskevaan sopi-

mukseen. Sopimuksen mukaan kielto voidaan pääsääntöisesti määrätä vain sopimuksessa tarkoitettun EFTA:n valvontaviranomaisen luvalla.

8 §. *Geeniteknikalla muunnettu kylvösiemen.* Yleisperustelujen jaksossa 2.3. ja 3.2. esitetyn mukaisesti lakiin ehdotetaan otettavaksi geneettisesti muunnetun lajikkeen kylvösiemenen tuottamista ja markkinointia koskevat säännökset, jotka noudattavat EY:n kylvösiemendirektiiveihin tässä vaiheessa tehtyjä täydennyksiä. Yhteisöläinsäädännön mukaan geneettisesti muunnettuja lajikkeita saadaan tuottaa ja markkinoida vain, jos tarpeelliset toimenpiteet ihmisille ja ympäristölle aiheutuvien haitallisen vaikutusten toteamiseksi on tehty. Vastaava säännös ehdotetaan sisällytettäväksi pykälän 1 momenttiin. Yhteisöläinsäädännön mukaan geeniteknikan käytöstä on lisäksi ilmoitettava asianmukaisilla merkinnöillä. Merkinnöistä on tarkoitus sisällyttää säännökset lakiehdotuksen 10 §:n nojalla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaviin merkintäsäännöksiin.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että tarkemmat säännökset siitä, miten haitalliset vaikutukset todetaan, annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Tarkoituksena on sisällyttää asetukseen komission täytäntöönpanodirektiiveillä säädettävät vaatimukset, joiden valmistelu on kesken. Suomen kansallisessa lajikeluettelossa ei ole tällä hetkellä GM-lajikkeita. Toistaiseksi näitä lajikkeita ei ole Suomessa ollut myöskään lajikekokeissa eikä hakemuksia lajikeluetteloon hyväksymiseksi ole jätetty. Suomessa GM-lajikkeita voidaan markkinoida vasta sen jälkeen, kun ne on hyväksytty geeniteknikkalain (377/1995) mukaisessa käsittelyssä. Maa- ja metsätalousministeriö voisi käytännössä päättää geeniteknisesti muunnettujen lajikkeiden markkinoinnista ainoastaan, jos lajikkeen turvallisuus ja käyttökelpoisuus on selvitetty. Suomessa asiaa koskevan arvioinnin lähtökohtana on pidetty niin sanotun turvallisen käytön periaatetta, jonka mukaan markkinointilupaa ei tule myöntää GM-lajikkeelle ennen kuin sen käytön elintarvikkeissa ja rehuissa on tieteellisesti osoitettu olevan ihmisille ja eläimille turvallista. Merkityksellistä turvallisuusarvioinnissa on lopputuotteen turvallisuus.

9 §. *Pakkaaminen.* Pykälässä ehdotetaan annettavaksi yleiset säännökset markkinoitavaksi tarkoitettun kylvösiemenen pakkaami-

sesta. Säännös vastaa pääosin voimassa olevan lain säännöksiä. Yhteisöainsäädännön mukaan sertifioidun kylvösiemenen pakkaukset on suljettava virallisesti tai virallisen valvonnan alaisena. Viralliseksi kutsutun toimenpiteen voi suorittaa valtion viranomaisen tai tietyin edellytyksin viranomaisen valvonnassa toimiva julkis- tai yksityisoikeudellinen oikeushenkilö taikka valantehnyt luonnollinen henkilö.

Pykälän 1 momentin mukaan markkinoitavaksi tarkoitettu kylvösiemen on pääsääntöisesti pakattava. Sertifioidun kylvösiemenen pakkaukset olisi suljettava Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen valvonnassa tai sen hyväksymällä tavalla. Pakkausten sulkemista koskevat määräykset koskisivat teknisluonteisia pakkauksen sulkemisen yksityiskohtia. Pakkausten sulkemismenetelmien on siemendirektiivien mukaan oltava sellaisia, että pakkausten avaaminen jälkiä jättämättä ei ole mahdollista. Kasvintuotannon tarkastuskeskus voisi yksittäistapauksessa sallia sen, että kylvösiemen poikkeuksellisesti toimitetaan pakkaamattomana lopulliselle käyttäjälle. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen harkintavaltaa rajoittaisi tällöin asianomainen yhteisöainsäädäntö.

Yksityiskohtaiset säännökset pakkaamisesta, kuten pakkauksia koskevista vaatimuksista, niiden koosta ja sulkemisesta sekä myyntierien koosta ja pakkaamattoman siemenen toimittamisesta lopulliselle käyttäjälle antaisi pykälän 2 momentin mukaan edelleen maa- ja metsätalousministeriö.

10 §. *Merkitseminen.* Säännös vastaa voimassa olevan lain säännöksiä ja siinä valtuudet ostajalle kylvösiemenestä annettavien tietojen sisällöstä ja merkintöjen tekemisestä pakkauksiin ja kylvösiemeneriin sekä ennakkotietojen käyttöehdoista ehdotetaan annettavaksi maa- ja metsätalousministeriölle. Alemmanasteiset säännökset on tarkoitus säilyttää pääosin nykyisellään paitsi, että niissä on tarkoitus antaa säännökset myös geeniteknikalla muunnettujen kylvösiementen merkittämisestä. Voimassa olevien säännösten mukaan jokainen markkinoitava siemenpakkaus on varustettava virallisella vakuustodistuksella. Vakuustodistus on pakkaukseen kiinnitettävä lipuke tai tarra, tai se painetaan suoraan pakkaukseen. Pienpakkauksien osalta voidaan sallia siemenen toimittajan antaman vakuustodistuksen käyttö. Vakuustodistuksen väri määräytyy siemenen laatuluokan mukaan. Vakuustodistuksen si-

sältämät tiedot ja niiden ilmaisutavat on tarkoin määritelty EY:n siemendirektiiveissä. Vakuustodistuksessa on ilmoitettava siemenluokka, siemenen laatuominaisuudet ja muut siementä koskevat tiedot, todistuksen antaja, tuotantomaa sekä siementen kemiallinen käsittely. Geenitekniisesti muunnettujen kylvösiementen osalta siemenerään kiinnitettävässä tai sen mukana seuraavissa asiakirjoissa olisi selkeästi ilmoitettava, että lajiketta on muunnettu geneettisesti.

EY:n kylvösiemendirektiiveissä säädetään myös Suomessa yleisesti käytössä olevan ennakkovakuustodistuksen käytöstä. Kylvösiemenen toimitusten nopeuttamiseksi siemenet voidaan sertifioida ennen virallisten itävyystutkimusten valmistumista. Sertifiointiin ja ennakkovakuuden käytön edellytyksenä on, että ennakkotietojen lopullinen sisältö ilmoitetaan myös itävyyden osalta ostajalle. Tällä hetkellä tiedot ennakkovakuustodistuksessa esiintyneistä poikkeamista ilmoittaa Kasvintuotannon tarkastuskeskus yleisellä julkaisumenettelyllä, koska käytännössä myyjät eivät ole tietoja säännönmukaisesti ostajalle ilmoittaneet. Säännökset ennakkotietojen käyttöehdoista ja lopullisten tietojen julkaisemisesta antaisi, kuten nykyisinkin, maa- ja metsätalousministeriö.

3 luku. Toiminnan harjoittaminen

11 §. *Pakkauslupa.* Siemenkauppainsäädäntöön sisältyi ennen vuotta 1993 pakkauslupajärjestelmä. Lupahallinnon keventämiseksi järjestelmästä luovuttiin edellisen lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä ja se muutettiin ilmoitusmenettelyksi. Käytännössä ilmoitusmenettely ei ole kuitenkaan kaikilta osin toiminut tyydyttävällä tavalla, vaan siemenmarkkinoilla on esiintynyt väärinkäytöksiä, joihin ei ole voitu tehokkaasti puuttua. Siementavaraerien laadun parantamiseksi, asianmukaisen tuotannon varmistamiseksi ja tarkoituksenmukaisen valvonnan edellytysten luomiseksi pykälässä ehdotetaan otettavaksi uudelleen käyttöön pakkauslupajärjestelmä.

Pykälän 1 momentin mukaan kylvösiemenen pakkaaminen olisi sallittua vain Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen enintään viideksi vuodeksi kerrallaan myöntämän luvan nojalla. Ennen luvan myöntämistä tarkastuskeskuksen tulisi suorittaa katselmus hakijan toimitiloissa luvan myöntämisen edellytysten

selvittämiseksi.

Luvan myöntämisen edellytyksistä säädetäisiin pykälän 2 momentissa. Edellytykset koskisivat toiminnanharjoittajan laitteistoa ja muuta varustusta sekä ammattitaitoa. Pykälän 3 momentin mukaan elinkeinonharjoittajan olisi ilmoitettava tarkastuskeskukselle kirjallisesti toiminnan aloittamisesta, lopettamisesta ja toiminnassa tapahtuneista muutoksista. Tarkemmat säännökset luvan myöntämisestä, hakumenettelystä, lupaehdoista sekä ilmoituksen sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä antaisi pykälän 4 momentin mukaan asetuksella maa- ja metsätalousministeriö.

Pykälän 5 momentin mukaan tarkastuskeskus voisi peruuttaa luvan, jos sen myöntämisen edellytyksiä ei enää ole olemassa tai jos luvan haltija tahallaan markkinoi siementä vastoin sertifiointivaatimuksia taikka toiminnasta vastuullinen on tuomittu rangaistukseen siemenkaupparikkomuksesta.

12 §. *Ilmoitusvelvollisuus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi elinkeinonharjoittajan ilmoitusvelvollisuudesta kylvösiemenen kauppaan liittyvän toiminnan aloittamisesta, lopettamisesta ja toiminnassa tapahtuvista muutoksista. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan lain säännöksiä siten muutettuna, että kylvösiemenen pakkaamisesta ei vaadittaisi enää pykälässä tarkoitettua ilmoitusta, koska pakkaaminen olisi lakiehdotuksen 11 §:n mukaan luvanvaraista. Ilmoitus olisi tehtävä kirjallisesti Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle. Maa- ja metsätalousministeriö antaisi tarkemmat säännökset ilmoituksen sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä. Alemmanasteisiin säännöksiin ei ole suunniteltu olennaisia muutoksia nykytilaan verrattuna.

13 §. *Velvollisuus tiedoston pitämiseen.* Pykälässä ehdotetaan, että pakkauslupamenettelyn ja ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvien elinkeinonharjoittajien olisi pidettävä kylvösiemenkauppaan liittyvästä toiminnastaan tiedostoa valvonnassa tarvittavien tietojen säilyttämistä varten. Kyseisiä tietoja ei välttämättä ole selvitettävissä elinkeinonharjoittajan kirjanpitolaian (1336/1997) mukaisesta kirjanpidosta. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin edelleen tarkemmat säännökset tiedoston sisällöstä ja järjestämisestä. Kuten nykyisinkin, tiedosto voisi käytännössä olla luettelo tai muu vastaava selvitys. Alemmanasteisiin säännöksiin ei ole suunniteltu olennaisia muutoksia.

14 §. *Korvausvelvollisuus.* Laissa ehdote-

taan säilytettäväksi kylvösiemenen myyjän ankara vastuu myymästään siementavarasta. Vastuu olisi edelleen siemenen kunnostajalla, pakkaajalla ja maahantuojalla.

Ankaralla vastuulla tarkoitetaan sitä, että tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheutetun vahingon lisäksi myyjän on korvattava ostajalle myös huolimattomuudesta riippumaton vahinko. Ilman erityissäännöstä korvausvelvollisuus määräytyisi elinkeinonharjoittajien välisessä kaupassa kauppalain ja kuluttajakaupassa kuluttajansuojalain perusteella. Näissä laeissa korvausvastuu on osin huolimattomuudesta riippumatonta ja osin huolimattomuuteen perustuvaa.

Korvausvelvollisuutta on edelleen perusteltua rajoittaa silloin, kun se, jolta korvausta vaaditaan, näyttää todennäköiseksi, ettei kylvösiemenessä ollut vahingon aiheuttanutta virhettä silloin, kun hän toimitti sen markkinoille.

Ehdotettu säännös vastaa niitä periaatteita, joita eduskunta on edellyttänyt noudatettavaksi käsitellessään keväällä 1997 hallituksen esitystä siemenkauppalain 9 §:n muuttamisesta (HE 39/1997 vp.). Maa- ja metsätalousvaliokunta on mietinnössään (MmV 6/1997 vp) kiinnittänyt huomiota siemenkaupasta voimassa olevien säännösten sekä vastaavanlaisten muiden maataloustuotteiden kauppaa koskevien säännösten suhteeseen sekä näiden säännösten uudistamistarpeeseen. Valiokunta katsoi, että tuoteryhmäkohtaisilla toisistaan poikkeavilla säännöksillä ei ole mitään asiallista perustetta ja että käytännössä erot aiheuttavat vain tarpeetonta epä-tietoisuutta ja sekaannusta. Eduskunta edellytti, että maataloustuotteiden kauppaa koskevien säännösten uudistamista ensi tilassa jatketaan tavoitteena mahdollisimman yhdenmukainen vahingonkorvaussäännöstö. Eduskunnan kannanoton johdosta voimassa olevan siemenkauppalain 9 §:ää vastaava vahingonkorvaussäännös on sittemmin sisällytetty muun muassa rehulakiin (396/1998). Myyjän vastuuta tuotteiden laadusta korostetaan yhä enemmän myös yhteisötasolla.

4 luku. Viranomaiset

15—18 §. *Yleinen ohjaus ja valvonta. Valvontaviranomaiset. Sertifiointiviranomainen. Valtuutetut tarkastajat ja näytteenottajat.* Pykälät sisältävät säännökset lain täytäntöönpanosta ja valvonnasta huolehtivista viranomaisista. Ehdotus vastaa asiallisesti voi-

massa olevan lain toimivaltaisia viranomaisia koskevia säännöksiä, mutta pykälä on säädösteknisesti selkeytetty ja järjestetty uudelleen. Erityistä huomiota on lisäksi kiinnitetty tarkastus- ja valvontatehtävissä käytettävien viranomaisorganisaation ulkopuolisten henkilöiden oikeudelliseen asemaan sekä tehtävien, valtuuksien ja velvollisuuksien määrittelemiseen ottaen huomioon perustuslain 124 §:n säännökset.

Valvontaviranomaisten välinen työnjako on tarkoitus säilyttää pääosin ennallaan. Säännösten mukaan päävastuullisena valvonta- ja sertifiointiviranomaisena toimisi edelleen Kasvintuotannon tarkastuskeskus, joka käyttäisi valvonnassa apunaan työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoja, kunnallisia maaseutuelinkeinoviranomaisia sekä kirjallisesti valtuuttamia tarkastajia ja näyteenottajia, jotka toimisivat virkavastuulla tarkastuskeskuksen valvonnassa. Käytännössä valtuutuksen sisältö sekä valtuutettujen tarkastajien ja näyteenottajien pätevyysvaatimukset ja muut ehdot voisivat vaihdella tarkastus- tai valvontatehtävän ja toimipaikan mukaan. Kylvösiemenen maanhannon valvontaan osallistuisi edelleen tullilaitos. Kasvintuotannon tarkastuskeskus ohjaisi toimintaa lakiehdotuksen 20 §:ssä tarkoitettua vuosittain laatimansa valvontasuunnitelman avulla. Maa- ja metsätalousministeriölle kuuluisi lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja valvonta.

Valtuutettujen tarkastajien ja näyteenottajien käyttäminen valvontatehtävissä on käytännössä välttämätöntä tarkastus- ja valvontatoiminnan erityisluonteen sekä joustavuuden ja tehokkuuden vuoksi. Toiminta saattaa edellyttää kiireellisiä toimenpiteitä, toimialueena on koko maa ja toiminta voi olla tiukasti aikatauluun sidottua. Viranomaisorganisaation laajentamista kattamaan koko kyseistä toimintaa ei ole pidettävä nykytilanteessa tarkoituksenmukaisena ja se vaatisi joka tapauksessa laajoja organisatorisia muutoksia ja huomattavia voimavaroja viranomaistoimintaan. Käytännössä valtuutettuna tarkastajina ja näyteenottajina ovat toimineet maaseutukeskusten neuvojat, jotka ovat tehneet viljelystarkastuksia ja ottaneet näytteitä tarkastusta ja valvontaa varten. EY:n kylvösiemendirektiivien mukaan virallisia toimenpiteitä voivat suorittaa viranomaisten lisäksi tietyin edellytyksin myös julkis- ja yksityisoikeudelliset oikeushenkilöt sekä lisätehtävien osalta valantehneet luon-

nolliset henkilöt.

5 luku. Tarkastukset ja valvonta

19 §. *Valvonnan järjestämisen yleiset periaatteet.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvonnan järjestämisen yleisistä periaatteista, kuten tasapuolisuudesta, säännöllisyydestä ja tarkoituksenmukaisuudesta sekä valvonnan toteuttamistavoista ja -vaiheista. Tarkemmat säännökset periaatteista annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Säännöksillä pyritään tukemaan valvonnan asianmukaista järjestämistä ja varmistamaan valvonnan oikeudenmukainen ja oikeasuhtainen kohdistaminen.

20 §. *Valvontasuunnitelma.* Pykälä sisältää säännöksen Kasvintuotannon tarkastuskeskuksessa vuosittain laadittavasta valvontasuunnitelmasta, josta säädettäisiin tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Valvontasuunnitelman avulla valvonnasta pääasiallisesti vastuullinen tarkastuskeskus voi ohjata muita valvontaviranomaisia toimimaan valvontatoiminnalle asetettujen periaatteiden ja tavoitteiden sekä vuosittain asetettujen painopisteiden mukaisesti. Säännöksillä pyritään edistämään myös valvonnan pitkäjänteisyyttä ja suunnitelmallisuutta sekä avoimuutta elinkeinonharjoittajien suuntaan.

21 §. *Tarkastusoikeus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvontaviranomaisten sekä valtuutettujen tarkastajien ja näyteenottajien valtuuksista tarkastuksia suoritettaessa. Tarkastusten suorittaminen voi edellyttää muun muassa pääsyä viljelyksille ja tiloihin, joissa lain piiriin kuuluvaa toimintaa harjoitetaan, sekä näiden tarkastamista. Lisäksi valvonnassa tulisi voida tarkastaa siementävaraa, kuljetusvälineitä sekä elinkeinonharjoittajan kirjanpitoa ja tiedostoa ja ottaa maksutta tarpeellisia näytteitä valvontaa varten.

Tarkastusoikeutta ehdotetaan voimassa olevaan lakiin verrattuna rajattavaksi kotirauhan piirissä. Ehdotuksen mukaan tarkastus tai näyteenotto saataisiin toimittaa kotirauhan piirissä vain, jos on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen ehdotetussa laissa rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn. Rajaus on perusteltu etenkin valtuutettujen tarkastajien ja näyteenottajien valtuuksien suhteen, mutta pitemmälle ulottuvia valtuuksia ei ole katsottu tarpeelliseksi antaa myöskään lain valvontaviranomaisille.

Pykälän 2 momentin mukaan Suomessa voitaisiin hyväksyä myös toisessa valtiossa suoritettut viranomaisen tarkastukset.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkemmat säännökset tarkastustoiminnasta, kuten tarkastusten suorittamisesta, näytteiden ottamisesta ja tutkimisesta sekä toisessa valtiossa suoritettujen tarkastusten hyväksymisestä annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Säännökset ovat yksityiskohtaista, esimerkiksi analyysimenetelmiä koskevaa teknistä sääntelyä yleensä suoraan EY:n asinomaaisista direktiiveistä.

22 §. *Tiedonsaantioikeus.* Pykälä sisältäisi säännökset lain mukaisten tarkastusten ja valvonnan edellyttämästä valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeudesta. Oikeus olisi rajattu valvontaa varten tarpeellisiin tietoihin ja asiakirjoihin, jotka elinkeinonharjoittajan olisi pyydettyä annettava viranomaisille.

23 §. *Ulkomaiset tarkastajat.* Komission tarkastajat saattavat tehdä jäsenvaltioihin tarkastuskäyntejä sen varmistamiseksi, että jäsenvaltiot ovat panneet yhteisölaainsäädännön asianmukaisesti täytäntöön. Näiden EY:n lainsäädäntöön perustuvien tarkastusten suorittamiseksi heillä tulee olla vastaavat tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudet kuin kotimaisilla valvontaviranomaisilla.

Pykälässä mainitulla muulla Suomea sitovalla sopimuksella tarkoitetaan esimerkiksi vastavuoroisuussopimuksia, joita komissio tekee kolmansien maiden kanssa. Näissä sopimuksissa sovitaan siitä, millä ehdoilla toisaalta EU ja toisaalta kyseinen kolmas maa voivat pitää toistensa lainsäädäntöä toisiaan vastaavina, jolloin rajalla tapahtuvien tarkastusten tiheyttä voitaisiin alentaa. Sopimukset sisältävät yleensä myös määräykset siitä, miten toisaalta kyseisen kolmannen maan ja toisaalta EU:n viranomaiset tarkastavat toistensa hallinnon sekä tarkastusten ja valvonnan toimivuuden. Tätä varten kyseiset kolmannen maan viranomaiset tulisi rinnastaa komission tarkastajiin tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuden osalta.

24 §. *Valvontarekisterit.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvontaviranomaisen valvontaa varten pitämistä rekistereistä. Ehdotuksen mukaan valvontaviranomainen pitäisi rekisteriä pakkausluvan saaneista ja ilmoitusvelvollisista elinkeinonharjoittajista.

Perustuslain 10 §:n 1 momenttiin sisältyvien henkilötietojen suojaa koskevien vaatimusten huomioon ottamiseksi pykälän 2 ja

3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi rekisteritietojen määrittelyä ja tietojen säilytysaikaa koskevat säännökset, joista tulee säätää lain tasolla. Koska kyseisiä rekistereitä voidaan tietosisällöltään pitää henkilötietolaissa (523/1999) tarkoitettuina henkilörekistereinä, henkilötietojen suojan osalta ehdotetaan pykälän 4 momentissa muutoin viitattavaksi henkilötietojen suojaa koskevaan lainsäädäntöön. Tietojen luovuttamisen osalta viitattaisiin myös julkisuuslainsäädäntöön.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin tarvittaessa tarkemmat teknisluonteiset säännökset rekisterien pitämisestä. Asiaa koskeva valtuus ehdotetaan otettavaksi pykälän 5 momenttiin.

25 §. *Valvonnan tulosten julkaiseminen.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi myös nykyiseen lakiin sisältyvä valvonnan tulosten julkaisemisesta koskeva säännös. Tulosten julkaiseminen lisää toiminnan avoimuutta ja tehostaa valvontaa. Nykyiseen tapaan Kasvinuotannon tarkastuskeskuksella olisi lisäksi oikeus antaa valvonta- ja tarkastustoiminnassa kertyneitä tietoja kasvinjalostajan oikeudesta annetun lain 1 §:ssä tarkoitetuille lajikkeen omistajille. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin yksityiskohtaisemmat säännökset tulosten julkaisemisesta ja jalostajille annettavien tietojen luovuttamisesta.

26 §. *Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen.* Pykälän sisältö vastaa voimassa olevan siemenkauppalaain 18 §:ää, joka on muutettu nykyiseen muotoonsa julkisuuslainsäädännön uudistamisen johdosta.

27 §. *Perittävät maksut.* Viranomaisten lain nojalla tekemistä suoritteista, kuten rekisteröinneistä, luvista, tarkastuksista ja tutkimuksista, voitaisiin perä elinkeinonharjoittajilta maksuja, jotka määräytyisivät valtion maksuperustelaisa säädettyjen perusteiden mukaan. Tarkemmin maksuista säädetään maksuperustelain nojalla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Säännös vastaa nykyistä tilannetta.

28 §. *Palkkiot ja kulujen korvaukset.* Myös valtuutetuille tarkastajille ja näytteenottajille maksettavia palkkiota ja kustannusten korvauksia koskevat säännökset pysytettäisiin ennallaan eräitä säädösteknisiä muutoksia lukuun ottamatta.

6 luku. Hallinnolliset pakkokeinot

29 §. *Kylvösiemenen markkinointikielto.*

Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisten mahdollisuuksista kieltojen asettamiseen silloin, kun tarkastettu tai muuten valvonnan piiriin kuuluva siemenerä ei vastaa lainsäädännön vaatimuksia tai sitä epäillään sellaiseksi. Markkinointikielto olisi yleensä tarkoitettu koskemaan tietyn siemenerän markkinointia, mutta se voitaisiin säännösten vastaisen siementavaran markkinointia. Valvontaviranomaisten pakkokeinojen laajentamista pidetään tarpeellisenä erityisesti käytännössä esiintyneiden väärinkäytösten poistamiseksi ja ehkäisemiseksi. Käytännössä valvontaviranomaisilla ei ole ollut käytettävissään riittävän tehokkaita keinoja säännösten vastaisen toiminnan lopettamiseksi. Muilta osin pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä, samoin ehdotettu 2 momentti.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan uutena mahdollisuutena säädettäväksi valvontaviranomaisten oikeudesta väliaikaisen kiellon asettamiseen silloin, kun asia ei siedä viivytystä. Oikeus koskee muita valvontaviranomaisia kuin Kasvintuotannon tarkastuskeskusta. Väliaikaisen kiellon asettaneen viranomaisen olisi saatettava asia viipymättä Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen ratkaistavaksi ja kielto olisi kumottava, ellei tarkastuskeskus ole tehnyt lopullista kieltopäätöstä viikon kuluessa väliaikaisen kiellon antamisesta.

30 §. *Hävittämis- ja maastavientimääräys.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen päätöksistä tai määräyksistä, joilla tarvittaessa huolehditaan kylvösiemenerän tai viljelykasvilajikkeen markkinointikiellon täytäntöönpanosta. Vastaavat säännökset sisältyvät myös voimassa olevaan siemenkauppalakiin. Säännökset on tarkoitettu sovellettavaksi myös maan sisäisen valvonnan yhteydessä.

Ehdotuksen mukaan kiellon kohteena oleva tavara voitaisiin käyttää muuhun tarkoitukseen kuin kylvösiemeneksi, esimerkiksi jauhatukseen. Tarkoituksena on, että muun käytön salliminen olisi käytännössä ensisijainen menettely, ellei kiellon noudattamisen valvonta muuta edellyttäisi. Muun käytön salliminen ilmenisi esimerkiksi 29 §:n nojalla annettavasta kieltopäätöksestä, jonka tarkoituksena on kieltää tavarain markkinointi kylvösiemenenä. Pykälän mukaista maastavientimääräystä käytettäisiin tarvittaessa ta-

pauksissa, joissa markkinointikielto on annettu maahantuonnin yhteydessä. Hävittämismääräys olisi tarpeen antaa lähinnä silloin, jos maastavientimääräystä ei noudatetaisi tai jos siemenerä muussa yhteydessä aiheuttaisi kasvintuhoojien tai rikkakasvien leviämisen vaaraa. Päätöksiin voitaisiin liittää ehtoja sen täytäntöönpanossa noudatettavasta menettelystä.

31 §. *Uhkasakko ja teettäminen.* Ehdotuksen mukaan Kasvintuotannon tarkastuskeskus voisi asettaa määräämänsä markkinointikiellon, kylvösiemenen käyttöä koskevan päätöksen taikka hävittämistä tai maastavientiiä koskevan määräyksen noudattamisen tehosteeksi sakon tai teettämisen uhan. Säännös vastaa asiasisällöltään pääosin voimassa olevaa lakia.

Yleiset säännökset hallinnollisesta uhkasakosta, teettämisuhasta ja teettämisestä on annettu uhkasakkoilaisissa (1113/1990). Lain 10 §:n mukaan uhkasakko voidaan tuomita maksettavaksi, jos edellä mainittua kieltoa tai päätöstä ei ole noudatettu ja jos noudattamatta jättämiseen ei ole pätevää syytä. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi uhkasakon asettanut viranomais. Teettäen suoritettun hävittämisen kustannukset maksetaan valtion varoista ja peritään laiminlyöjältä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoon on säädetty. Säännös vastaa asiasisällöltään pääosin voimassa olevaa lakia.

7 luku. Erinäiset säännökset

32 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että uuden siemenkauppain perusteella tehdyistä päätöksistä saisi hakea muutosta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalta, joka on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimiva riipumaton hallintotuomioistuintyyppinen viranomais ja jonka päätöksistä saa hakea edelleen muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Valituslautakunnasta säädetään maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetussa laissa (1203/1992), jota on muutettu 1 päivästä maaliskuuta 1995 voimaan tulleella lailla. Voimassa olevan siemenkauppain nojalla annetuista päätöksistä voi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen Kasvintuotannon tarkastuskeskuksesta annetun lain (1201/1992) 6 §:n nojalla. Sanottua valitustietä ei enää ole tältä osin pidettävä perusteltuna ottaen huomioon hallintolainkäyt-

tölainsäädännön uudistamisen. Voimassa olevan siemenkauppalaan nojalla kasvilajikelautakunnan antamasta lajikehyväksyntää koskevasta päätöksestä voi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Hallintolainkäyttölain (586/1996) 7 §:n mukaan pääsääntönä on, että valtioneuvoston alaisen viranomaisen päätöksestä valitetaan läänioikeuteen eli 1 päivästä marraskuuta 1999 lukien hallinto-oikeuteen. Myös oikeusministeriö on asiasta valmisteluvaiheessa antamassaan lausunnossa (75/43/2000 OM) korostanut tarvetta maataloudellista tarkastustoimintaa koskeviin lakeihin sisältyvien muutoksenhakujärjestelmien kehittämiseen vastaamaan sekä sisällöllisesti että organisatorisesti mahdollisimman pitkälle hallintolainkäyttölain mukaista järjestelmää. Esityksessä maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaa on kuitenkin tässä tapauksessa pidetty hallinto-oikeutta tarkoituksenmukaisempaan valitustienä ottaen huomioon sen, että hallintolainkäyttö maataloushallinnon alalla edellyttää laajan kotimaisen lainsäädännön tuntemuksen ohella myös EY:n asianomaisen lainsäädännön, erityisesti yhteisen maatalouspolitiikan tuntemusta. Yhteisölaissäädäntö kohdistuu tältä osin pääosin hallinnolliseen päätöksentekoon. Siemenkauppalaan mukaisille päätöksille on lisäksi luonteenomaista kiireellisyys eli jos valitusta ei voida käsitellä nopeasti, ei valituksen tekemisellä ole valittajan kannalta merkitystä. Siemenkauppalaan muutoksenhakujärjestelmää tulisikin voida kehittää itsenäisesti ottaen huomioon kyseisiin asioihin liittyvät erityiset näkökohdat ja vaatimukset.

Valitusten käsittelyyn liittyvän lausuntomenettelyn nopeuttamiseksi pykälän 1 momentissa ehdotetaan lisäksi, että valituskirjelmä voitaisiin toimittaa myös asiassa päätöksen tehneelle viranomaiselle eli Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle, jonka olisi viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta valituslautakunnalle.

Kasvilajikelautakunnan päätöksestä lajikeluetteloa koskevissa asioissa valitustie ehdotetaan ohjattavaksi edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitusaika olisi 60 päivää ja valitusmenettelyssä noudatettaisiin muutoin hallintolainkäyttölakia. Valitustie olisi sama kuin lautakunnan päätösten osalta on säädetty kasvinjalostajanoikeudesta annetussa laissa. Valitusinstanssin säilyttämistä voidaan perustella sillä, että kasvilajikelauta-

kunta on asiantuntevin viranomainen omalla alallaan. Valitus hallinto-oikeuteen tai maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan ei tässä tapauksessa toisi asian käsittelyyn lisää substanssiasiantuntemusta. Valitustapauksiin liittyy usein yhteisölaissäädännön ja kansallisen lainsäädännön sekä niiden välisen suhteen tulkintaa, joten asioiden ratkaiseminen voisi luontevasti kuulua edelleen korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

33 §. *Täytäntöpano.* Valvontaviranomaisen päätös voitaisiin panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Tämä on tarpeen ehdotetun lain mukaisten toimenpiteiden usein kiireellisen luonteen vuoksi.

34 §. *Rangaistussäännös.* Pykälä sisältäisi ehdotetun lain rikkomista koskevat rangaistussäännökset. Säännökset vastaavat keskeisiltä osin voimassa olevan siemenkauppalaan 19 §:ää. Rangaistussäännöstä on kuitenkin eräiltä osin täydennetty sekä sanamuodoltaan selkeytetty.

Kasvintuotannon tarkastuskeskus voisi olla tekemättä ilmoitusta siemenkaupparikkomuksesta, jos rikkomus on kokonaisuutena olosuhteisiin nähden ilmeisen vähäinen. Kasvintuotannon tarkastuskeskus voisi lisäksi ehdotuksen mukaan antaa ilmeisen vähäisestä siemenkaupparikkomuksesta kirjallisen huomautuksen ryhtymättä muihin säännöksessä tarkoitettuihin toimenpiteisiin ja samalla kehoittaa rikkomuksen tekijää korjaamaan havaitut virheellisuudet.

35 §. *Menettämisseuraamus.* Pykälä sisältäisi ehdotetun lain vastaisesti tapahtunutta kylvösiemenen markkinoimista koskevaa menettämisseuraamusta koskevan säännöksen. Laki ehdotuksen 34 §:ssä tarkoitettua rikoksen tuottaman taloudellisen hyödyn ja rikoksen tekemiseen käytetyn esineen tai muun omaisuuden konfiskaation osalta pykälässä viitattaisiin rikoslain asianomaisiin säännöksiin.

36 §. *Virka-apu.* Pykälässä ehdotetaan voimassa olevan lain mukaisesti, että valvontaviranomainen voisi tarvittaessa saada virkaapua muilta viranomaisilta lainsäädännön mukaisten tehtävien suorittamiseksi.

37 §. *Voimaantulo.* Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta ja nykyisen siemenkauppalaan kumoamisesta. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen. Samalla kumottaisiin nykyinen siemenkauppalaan laki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Voimassa olevan siemenkauppalaan

nojalla annetut maa- ja metsätalousministeriön päätökset jäisivät kuitenkin edelleen voimaan, kunnes ehdotetun lain nojalla annettavat maa- ja metsätalousministeriön asetukset on annettu edellyttäen, että ne eivät olisi ristiriidassa ehdotetun lain kanssa.

38 §. *Siirtymäsäännökset.* Ehdotettavan lain 11 §:n 1 momentin mukaan kylvösiemenen pakkaaminen muuttuisi ilmoituksenvaraisesta luvanvaraiseksi toiminnaksi. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi pakkauslupia ja lupien nojalla pakattua siementavaraa koskevista siirtymäajoista. Voimassa olevan lain mukaan pakkaamotoiminnan harjoittamiseksi on tehtävä ilmoitus Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle. Ehdotuksen mukaan elinkeinonharjoittaja saisi pakata kylvösiementä ilmoituksenvaraisesti kaksi vuotta tämän lain voimaantulosta hakematta 11 §:n 1 momentissa tarkoitettua lupaa.

Vastaava siirtymäsäännös koskisi ehdotetun lain 12 §:n 1 momentin mukaista ilmoitusvelvollisuutta, jota ei olisi elinkeinonharjoittajalla, joka on tehnyt toiminnastaan kumottavaksi ehdotetun lain 12 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lakia alemmanasteiset säännökset annettaisiin yleensä maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla. Ministeriön asetukset tulisivat sisältämään lähinnä EY:n lainsäädännön täytäntöönpanon edellyttämää yksityiskohtaista ja teknisluontoista sääntelyä, jonka sisältö on suurelta osin peräisin suoraan direktiiveistä. Direktiivien jatkuvasti muuttuessa myös Suomen vastaavia säännöksiä joudutaan usein muuttamaan, joten säännösten muuttamisen joustavuus on otettava huomioon säädösten valittaessa. Tarkastus- ja valvontatoiminta ehdotetaan nykykäytännön mukaisesti hoidettavaksi Kasvintuotannon tarkastuskeskuksesta, joka käyttäisi toiminnassaan apunaan laissa säädettyjä muita viranomaisia sekä valtuutettuja tarkastajia ja näyttötoimittajia.

Ehdotetussa laissa annettaisiin maa- ja metsätalousministeriölle valtuudet antaa säännökset muun muassa lain soveltamisesta sopimusviljelyyn sekä vaatimuksista, jotka markkinoitavan kylvösiemenen on täytettävä. Kylvösiemenen tuottamisesta, käsittelystä, varastoinnista, aitous- ja laatuvaatimuksista ja sertifiomisesta on tarkoitus antaa eri kasvilajien ryhmiä varten erilliset asetukset. Asetukset koskisivat sekä Suomessa tuotettua että maahantuotua kylvösiementä. Ministeriö antaisi tarkempia säännöksiä myös markkinoitavan kylvösiemenen pakkaamisesta ja merkitsemisestä sekä viljelykasvien lajikeluetteloon hyväksymisestä ja luettelon pitämisestä. Tarvittaessa maa- ja metsätalousministeriö säätäisi myös kasvilajikkeiden markkinointikiellosta.

Maa- ja metsätalousministeriön olisi lisäksi säädettävä kylvösiemenen tuotannon ja markkinoinnin valvonnasta, viranomaisen suoritteista perittävistä maksuista ja tarkastustehtävistä suoritettavista palkkioista ja korvauksista. Valvontaa koskevat säännökset sisältäisivät muun muassa tarkempia säännöksiä pakkauslupan hakemisesta sekä siitä, miten siemenkauppaa harjoittavien elinkeinonharjoittajien on ilmoitettava toiminnastaan valvontaviranomaiselle ja pidettävä siitä tiedostoa valvontaa varten.

Kasvintuotannon tarkastuskeskus antaisi teknisluonteiset määräykset pakkausten sulkemiseen liittyvistä menettelyistä.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Siemenkauppalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Tämän lain tarkoituksena on ylläpitää korkealaatuista kasvintuotantoa edistämällä hyvälaatuisen ja Suomen kasvuolosuhteisiin sopivan kylvösiemenen tarjontaa ja käyttöä sekä tarvittavien tietojen antamista kylvösiemenestä.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan pelto- ja puutarhakasvien kylvösiemenen tuotantoon, markkinointiin, maahantuontiin ja maastaviintiin. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset tämän lain soveltamisesta viljelysopimukseen perustuvaan kylvösiemenen luovuttamiseen viljelijälle sekä soveltamista koskevista ehdoista.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *kylvösiemenellä* kylvettäväksi tarkoitettuja siemeniä ja siemenperunoita;

2) *markkinoinnilla* kylvösiemenen myymistä tai muuta luovuttamista korvausta vastaan, varastoimista myyntitarkoituksessa, myyntiin tarjoamista, toimittamista vastikkeetta kaupallisessa hyödyntämistarkoituksessa sekä kylvösiemenen asettamista saataville maksua vastaan tai ilmaiseksi Euroopan unionin markkinoilla unionin alueella tahtuvaa jakelua tai käyttöä varten;

3) *maahantuonnilla* kylvösiemenen tuontia muista kuin Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen jäsenvaltioista;

4) *maastaviennillä* kylvösiemenen vientiä

muihin kuin Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen jäsenvaltioihin;

5) *sertifioidulla kylvösiemenellä* perussiemenen tai sertifioidun kylvösiemenen virallisesti varmennettua kauppaerää, jonka myyntipäällys on virallisesti suljettu ja varustettu vakuustodistuksella sen jälkeen, kun siemenviljelyksen tarkastuksessa ja kunnostetusta siemenerästä virallisesti otetun näytteen tarkastuksessa on todettu, että siemenerä on oikein nimettyä ja lajikepuhdasta ja että se täyttää kysymyksessä olevalle siemenluokalle asetetut laatuvaatimukset;

6) *geeniteknikalla muunnetulla kylvösiemenellä* kylvösiementä, joka koostuu geeniteknikalla muunnetusta organismista, sisältää tällaista organismia tai on tuotettu tällaisesta organismista, jos tieteellisesti voidaan osoittaa, että kylvösiemenen arvioidut ominaisuudet, mukaan lukien kylvösiemenen sisältämä geeni, eroavat tavanomaisen kylvösiemenen vastaavista ominaisuuksista;

7) *elinkeinonharjoittajalla* luonnollista henkilöä tai yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka ammattimaisesti tuottaa, pakkaa, markkinoi, maahantuo tai maastavie kylvösiementä.

2 luku

Kylvösiemenen markkinointi

4 §

Sertifioitu kylvösiemen

Markkinoida saa vain sertifioitua kylvösiementä. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset sertifioidun kylvösiemenen lajikeaitoutta ja laatua koskevista vaatimuksista sekä muista sertifioinnin edellytyksistä, kylvösiemenen sertifioimisesta, muussa maassa sertifioidun kylvösiemenen markkinoinnista Suomessa sekä sertifioidun kylvösiemenen tuottamista, käsittelyä ja varastointia koskevista vaatimuksista.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa sääde-

tään, sertifioimattomana voidaan markkinoida:

1) pieniä määriä tieteellisiin tarkoituksiin tai jalostukseen tarkoitettua kylvösiementä;

2) vähäisiä määriä muuhun koekäyttöön tarkoitettua kylvösiementä, jos se on lajiketta, josta on tehty 5 §:ssä tarkoitettuun lajikeluetteloon hyväksymistä koskeva hakemus, ja vaadittavat viljelyarvokokeet on kahtena kasvukautena suoritettu;

3) nurmi- ja rehukasvien sekä öljy- ja kuitukasvien tuotantoon tarkoitettua lajikkeetonta kaupallista kylvösiementä;

4) vihanneskasvien standardisointia;

5) siementen raakaeriä, jotka toimitetaan kunnostustoimintaa ja pakkaamista varten;

6) huoltovarmuusvarastoitua lajikkeellista siemenviljaa, jollei markkinoille muutoin pystytä toimittamaan siemenhuollon turvaamiseksi riittävästi sertifioitua kylvösiementä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 2 momentissa tarkoitettua sertifioimattoman kylvösiemenen markkinoinnista sekä lajikeaitoutta, laatua, tuottamista, käsittelyä ja varastointia koskevista vaatimuksista.

5 §

Lajikeluettelo

Viljelykasvien lajikkeista pidetään lajikeluettelo. Lajike hyväksytään lajikeluetteloon, jos se on selvästi erottuva, pysyvä ja riittävän yhtenäinen ja jos sillä on riittävä viljely- ja käyttöarvo. Hyväksymisestä päättää kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (789/1992) 9 §:ssä tarkoitettu kasvilajikelautakunta, joka julkaisee vuosittain luettelon hyväksymistään lajikkeista.

Lajikkeen hyväksyminen lajikeluetteloon on voimassa hyväksymisvuotta seuraavan kymmenennen kalenterivuoden loppuun. Hyväksyminen voidaan uudistaa, jos se on perusteltua lajikkeen viljelyn merkittävyyden vuoksi ja lajike täyttää edelleen erottuvuutta, pysyvyyttä ja yhtenäisyyttä koskevat edellytykset. Uudistamista koskeva hakemus on tehtävä viimeistään kaksi vuotta ennen hyväksymisen voimassaoloajan päättymistä. Hyväksymisen voimassaoloaika on jatkettava toistaiseksi siihen asti, kunnes uudistamisesta päätetään.

Kasvilajikelautakunnan on peruutettava lajikkeen hyväksyminen, jos:

1) tutkimuksin osoitetaan, että lajike ei ole enää erottuva, pysyvä tai riittävän yhtenäinen; taikka

2) lajikkeen vastuuhenkilö tai -henkilöt sitä pyytävät, paitsi jos lajikkeen ylläpito taataan.

Kasvilajikelautakunta voi peruuttaa lajikkeen hyväksymisen, jos:

1) tämän lain säännöksiä tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä ei noudateta; taikka

2) hyväksymistä haettaessa tai tutkimusten aikana on annettu vääriä tai harhaanjohtavia tietoja niistä seikoista, joiden perusteella hyväksyminen tehdään.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset lajikeluetteloon hyväksymisen perusteista, hyväksymisen voimassaolosta ja peruuttamisesta, lajikkeen nimestä ja muista luetteloon merkittävistä tiedoista, lajikkeen ylläpidosta, lajiketta luetteloon hyväksyttäessä ja luettelosta poistettaessa noudatettavasta menettelystä sekä luettelon julkaisemisesta ja ylläpidosta.

6 §

Lajikkeiden markkinointi

Maa- ja metsätalousministeriö voi maataloustuottajia ja siemenkauppaa kuultuaan asetuksella säätää, onko lajiketta markkinointaessa ilmoitettava, miten sen soveltuvuus Suomen kasvuolosuhteisiin on selvitetty.

7 §

Lajikkeiden markkinointirajoitukset

Maa- ja metsätalousministeriö voi kieltää viljelykasvin lajikkeen kylvösiemenen markkinoinnin koko maassa tai määrättyllä alueella, jos:

1) lajiketta ei ole hyväksytty 5 §:ssä tarkoitettuun taikka Euroopan yhteisön tai Euroopan talousalueen viljelykasvien yleiseen lajikeluetteloon; tai

2) lajikkeen viljelystä saattaisi aiheutua kasvien terveyden kannalta vahinkoa muiden lajien tai lajikkeiden viljelylle.

Jos lajike on merkitty toisen Euroopan talousalueen valtion lajikeluetteloon taikka Euroopan yhteisön tai Euroopan talousalueen viljelykasvilajien yleiseen lajikeluetteloon,

1 momentissa tarkoitettua kieltoa määrätessä noudatetaan Euroopan talousalueen perustamisesta tehdyssä sopimuksessa määrättyä menettelyä.

8 §

Geeniteknikalla muunnettu kylvösiemen

Geeniteknikalla muunnettua kylvösiemenä saa tuottaa ja markkinoida vain, jos tarpeelliset tutkimukset ja muut toimenpiteet ihmisille ja ympäristölle aiheutuvien haitallisten vaikutusten toteamiseksi on tehty.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset niistä tutkimuksista ja toimenpiteistä, joiden avulla haitalliset vaikutukset todetaan.

9 §

Pakkaaminen

Lopulliselle käyttäjälle markkinoitavaksi tarkoitettu kylvösiemen on suljettava pakkauksiin. Sertifioidun kylvösiemenen pakkaukset on suljettava Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen valvonnassa tai sen hyväksymällä tavalla. Tarkastuskeskus voi yksittäistapauksissa sallia kylvösiemenen toimitamisen pakkaamattomana lopulliselle käyttäjälle sen mukaan kuin kylvösiementen tuottamista ja markkinointia koskevissa Euroopan yhteisön säännöksissä säädetään.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset kylvösiemenen pakkaamisesta ja myyntierien koosta sekä pakkaamattoman siemenen toimittamisesta lopulliselle käyttäjälle.

10 §

Merkitseminen

Kylvösiemenen ostajalle on pakkauksessa tai siementavaraa seuraavissa asiakirjoissa annettava tarpeelliset tiedot kylvösiemenestä. Osa tiedoista voidaan antaa ennakkotietoina, joiden lopullinen sisältö on jälkepäin ilmoitettava ostajalle.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset pakkausten ja kylvösiemenierien merkitsemisestä, ostajalle annettavista tiedoista ja niiden julkaisemisesta sekä ennakkotietojen käyttöehdoista.

3 luku

Toiminnan harjoittaminen

11 §

Pakkauslupa

Kylvösiemenen pakkaaminen markkinointia varten on sallittua vain luvan nojalla. Lupa voidaan myöntää enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Luvan myöntämisestä päättää Kasvintuotannon tarkastuskeskus, jonka on ennen luvan myöntämistä tehtävä hakijan toimitiloissa katselmus sen selvittämiseksi, ovatko luvan myöntämisen edellytykset olemassa.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijan käytettävissä on riittävät laitteistot ja muu varustus sekä ammattitaitoinen henkilökunta kylvösiemenen siemenierien saattamiseksi markkinointikelpoiseksi.

Elinkeinonharjoittajan on ilmoitettava luvanvaraisen toiminnan aloittamisesta, lopettamisesta ja toiminnassa tapahtuvista muutoksista kirjallisesti Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset luvan myöntämisestä ja hakemisesta, lupaehdoista sekä ilmoituksen sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä.

Lupa voidaan peruuttaa, jos sen myöntämisen edellytyksiä ei enää ole olemassa, jos luvan haltija tahallaan markkinoi kylvösiementä vastoin 4 §:ssä säädettyä sertifiointivaatimusta taikka jos luvan haltija tai pakkaustoiminnasta muutoin vastuussa oleva on tuomittu rangaistukseen 34 §:ssä säädetystä siemenkaupparikkomuksesta.

12 §

Ilmoitusvelvollisuus

Kylvösiemenen markkinointia, maahan tuontia ja maastavientiä harjoittavan elinkeinonharjoittajan on tehtävä Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle kirjallinen ilmoitus toimintansa aloittamisesta, lopettamisesta ja toiminnassa tapahtuvista muutoksista.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ilmoituksen sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä.

13 §

Velvollisuus tiedoston pitämiseen

Edellä 11 ja 12 §:ssä tarkoitetun elinkeinonharjoittajan on pidettävä toiminnastaan tiedostoa, josta tarvittaessa voidaan vaikeuksitta selvittää valvontaa varten tarpeelliset tiedot.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset tiedoston sisällöstä ja järjestämisestä.

14 §

Korvausvelvollisuus

Kylvösiemenen kunnostajan ja pakkaajan sekä sen, joka on tuonut siemenen Suomeen, on korvattava siemenen käyttäjälle vahinko, joka aiheutuu siitä, että kylvösiemen ei ole siitä annettujen tietojen mukaista tai siinä on muu virhe. Korvausvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos se, jolta vaaditaan korvausta, saattaa todennäköiseksi, ettei siemenessä ollut vahingon aiheuttanutta virhettä silloin, kun kylvösiemen toimitettiin markkinoille.

Kylvösiemenen muun markkinoille toimitajan vastuusta on voimassa, mitä kauppalaissa (355/1987) säädetään.

4 luku

Viranomaiset

15 §

Yleinen ohjaus ja valvonta

Tämän lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja valvonta kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle.

16 §

Valvontaviranomaiset

Tämän lain täytäntöönpanosta sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaa Kasvintuotannon tarkastuskeskus. Kasvintuotannon tarkastuskeskus käyttää valvonnassa apunaan työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseu-

tuosastoja ja kuntien maaseutuelinkeinoveranomaisia. Kylvösiemenen maahantuontia valvoo Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen ohella tullilaitos.

17 §

Sertifiointiviranomainen

Kasvintuotannon tarkastuskeskus huolehtii sertifioitavan kylvösiemenen varmentamisesta.

18 §

Valtuutetut tarkastajat ja näytteenottajat

Sen lisäksi, mitä 16 §:ssä säädetään, Kasvintuotannon tarkastuskeskus käyttää tarkastus- ja valvontatehtävissä apunaan tehtävään kirjallisesti valtuuttamiaan tarkastajia ja näytteenottajia, jotka toimivat tarkastuskeskuksen valvonnassa. Valtuutetut tarkastajat ja näytteenottajat toimivat virkavastuulla.

Valtuutetun tarkastajan ja näytteenottajan esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintomenettelylain (598/1982) 10 §:ssä säädetään. Jos valtuutettu tarkastaja tai näytteenottaja on estynyt suorittamasta tehtäväänsä, Kasvintuotannon tarkastuskeskus voi määrätä jonkun muun tilapäisesti suorittamaan hänen tehtäviään.

Valtuutetun tarkastajan ja näytteenottajan on tarkastusta tai näytteenottoa suorittaessaan kiinnitettävä huomiota siihen, että elinkeinonharjoittaja voi esittää hänelle omat näkemyksensä äidinkielellään suomeksi, ruotsiksi tai saameksi. Jos elinkeinonharjoittaja ei osaa kielilain (148/1992) mukaan käytettävää kieltä, tarkastajan tai näytteenottajan on huolehdittava siitä, että tarkastus tai näytteenotto toimitetaan huolehtimalla hallintomenettelylain 22 §:n mukaisesti tarvittavasta tulkitsemisestä tai kääntämisestä.

5 luku

Tarkastukset ja valvonta

19 §

Valvonnan järjestämisen yleiset periaatteet

Kylvösiemenen tuotantoa, markkinointia, maahantuontia ja maastavientiä on valvotta-

va tasapuolisesti ja säännöllisesti, sekä erityisesti, kun on epäiltävissä, että kylvösiemen tai siemenkauppaan liittyvä toiminta ei täytä tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä vaatimuksia. Valvontatoimenpiteiden on oltava tarkoituksenmukaisia ja ne on sopivalla tavalla kohdistettava kylvösiemenen tuotannon, käsittelyn sekä markkinoinnin eri vaiheisiin.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset valvonnan järjestämisen yleisistä periaatteista.

20 §

Valvontasuunnitelma

Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen on laadittava vuosittain valvontasuunnitelma valvonnan järjestämiseksi. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset valvontasuunnitelmasta ja sen sisällöstä.

21 §

Tarkastusoikeus

Valvontaviranomaisilla sekä valtuutetuilla tarkastajilla ja näytteenottajilla on oikeus sertifiointia, tarkastusta ja valvontaa varten tarkastaa kylvösiemenviljelyksiä sekä niiden läheisyydessä sijaitsevia viljelyksiä ja alueita, kylvösiementä, kylvösiemenen tuotanto- ja pakkaustiloja, varastointi- ja myyntipaikkoja sekä kuljetusvälineitä, elinkeinonharjoittajan kirjanpitoa ja 13 §:ssä tarkoitettua tiedostoa sekä ottaa maksutta tarpeellisia näytteitä kylvösiemenestä. Kotirauhan piirissä tarkastus tai näytteenotto saadaan toimittaa vain, jos on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen tässä laissa rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn.

Suomessa voidaan hyväksyä toisessa valtiossa suoritettut viranomaisten tarkastukset.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset tarkastusten suorittamisesta, näytteiden ottamisesta ja tutkimisesta, toisessa valtiossa suoritettujen tarkastusten hyväksymisestä sekä muusta tarkastus- ja valvontamenettelystä.

22 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisilla sekä valtuutetuilla tarkastajilla ja näytteenottajilla on oikeus saada tässä laissa tarkoitettua tarkastusta ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat elinkeinonharjoittajalta.

23 §

Ulkomaiset tarkastajat

Mitä 21 ja 22 §:ssä säädetään Suomen viranomaisten tarkastus- ja tiedonsaantioikeudesta, koskee myös Euroopan yhteisön tarkastajia sekä Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettuja ulkomaisia tarkastajia.

24 §

Valvontarekisterit

Kasvintuotannon tarkastuskeskus pitää valvontaa varten valtakunnallista rekisteriä 11 §:ssä tarkoitetuista pakkausluvan saaneista elinkeinonharjoittajista ja 12 §:ssä tarkoitetuista ilmoitusvelvollisista elinkeinonharjoittajista.

Rekistereihin merkitään seuraavat tiedot:

- 1) pakkausluvan saaneen tai ilmoitusvelvollisen elinkeinonharjoittajan nimi ja osoite sekä muut yhteystiedot;
- 2) toimipaikkojen osoitteet ja yhteystiedot;
- 3) toimiala;
- 4) pakkausluvan numero ja voimassaoloaika tai numero, jolla ilmoitusvelvollinen elinkeinonharjoittaja on merkitty rekisteriin;
- 5) jäljempänä 29—31 ja 34 §:n nojalla määrätty kiellot, rangaistukset ja muut toimenpiteet.

Tiedot poistetaan rekistereistä kolmen vuoden kuluessa siitä, kun elinkeinonharjoittaja on ilmoittanut Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle toimintansa lopettamisesta.

Henkilötietojen keräämiseen ja tallettamiseen I momentissa tarkoitettuihin rekistereihin sekä rekistereihin talletettujen tietojen käyttämiseen ja luovuttamiseen sovelletaan muutoin, mitä henkilötietolaissa (532/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella

voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekistereiden pitämisestä.

25 §

Valvonnan tulosten julkaiseminen

Kasvintuotannon tarkastuskeskus julkaisee valvonnan tulokset. Tarkastuskeskus voi antaa valvonta- ja tarkastustoiminnassa kertyneitä tietoja kasvinjalostajan oikeudesta annetun lain 1 §:ssä tarkoitetuille lajikkeen omistajille.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset valvonnan tulosten julkaisemisesta ja tietojen luovuttamisesta.

26 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa tässä laissa tarkoitettua tehtävää suoritettaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammatillisuudesta luovuttaa syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle pakkokeinolain (450/1987) 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettun rikoksen selvittämiseksi sekä tämän lain 15—17 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten.

27 §

Perittävät maksut

Tämän lain mukaisista suoritteista voidaan periä valtiolle maksuja siten kuin valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään.

28 §

Palkkiot ja kulujen korvaukset

Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen valtuutamille tarkastajille ja näytteenottajille voidaan suorittaa tarkastuksista ja näytteenotoista palkkiota ja kustannusten korvausta valtion talousarvion rajoissa. Palkkioiden ja korvausten suorittamisesta ja niiden perusteista päättää maa- ja metsätalousministeriö.

6 luku

Hallinnolliset pakkokeinot

29 §

Kylvösiemenen markkinointikielto

Kasvintuotannon tarkastuskeskus voi kieltää kylvösiemenen tietyn erän markkinoinnin taikka kieltää pakkaamo- tai kylvösiemenen markkinointia, maahantoumia ja maastavientiä harjoittavaa elinkeinonharjoittajaa markkinoimasta kylvösiementä, jos kylvösiemen, sen pakkaaminen tai sitä koskevat merkinnät eivät täytä tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä vaatimuksia. Kielto voidaan määrätä myös vaatimusten täyttämistä koskevien tarpeellisten tutkimusten suorittamisen ajaksi, jos on perusteltua syytä epäillä, että kylvösiemen, sen pakkaaminen tai sitä koskevat merkinnät eivät täytä niitä koskevia vaatimuksia. Kasvintuotannon tarkastuskeskus voi markkinoinnin estämiseksi merkitä kylvösiemenen sopivalla tavalla.

Kielto on annettava määräaikaisena, jos sen perusteena oleva puutteellisuus on mahdollista poistaa. Kielto on viipymättä peruutettava, jos puutteellisuus on poistettu tai puutteellisuudella ei enää kiellon määräämisen kannalta ole merkitystä.

Jos asia ei siedä viivytystä, Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen lisäksi myös muu 16 §:ssä tarkoitettu valvontaviranomainen voi kieltää kylvösiemenen erän markkinoinnin väliaikaisesti. Väliaikainen markkinointikielto on saatettava viivytyksettä Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen ratkaistavaksi. Kielto on kumottava, jos Kasvintuotannon tarkastuskeskus ei ole tehnyt 1 momentissa tarkoitettua kylvösiemenen erää tai kylvösiemenen markkinointia koskevaa päätöstä viikon kuluessa kiellon antamisesta.

30 §

Hävittämis- ja maastavientimääräys

Jos kylvösiemenen markkinointi on 7 tai 29 §:n nojalla kielletty, Kasvintuotannon tarkastuskeskus voi sallia kylvösiemenen käytön muuhun tarkoitukseen kuin kylvösiemeneksi taikka määrätä sen vietäväksi maasta tai hävitettäväksi. Päätökseen voidaan liittää ehtoja sen täytäntöönpanossa noudatettavasta menettelystä.

31 §

Uhkasakko ja teettäminen

Kasvintuotannon tarkastuskeskus voi tehostaa 29 §:n 1 momentissa tarkoitettua kieltoa tai 30 §:ssä tarkoitettua kylvösiemenen käyttöä koskevaa päätöstä taikka hävittämistä tai maastavientiä koskevaa määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Uhkasakkoa, teettämisuhkaa ja teettämistä koskevassa asiassa noudatetaan, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

7 luku

Erinäiset säännökset

32 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle, jonka on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta valituslautakunnalle.

Päätökseen, jonka kasvilajikelautakunta on antanut lajikkeen lajikeluetteloon hyväksymistä koskevaan hakemukseen, saa hakea valittamalla muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta 60 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

Edellä 29 §:n 3 momentissa tarkoitettua väli aikaista markkinointikieltoa koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

33 §

Täytäntöönpano

Tämän lain nojalla tehtävässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava ennen kuin se on saanut lainvoiman, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

34 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) tuottaa tai markkinoi kylvösiementä vastoin 4 tai 8 §:n taikka niiden nojalla annettuja säännöksiä taikka rikkoo 7 §:n nojalla määrättyä kieltoa,

2) markkinoi kylvösiementä, joka ei täytä tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä kylvösiemenelle, sen pakkaamiselle tai sen merkitsemiselle asetettuja vaatimuksia,

3) pakkaa kylvösiementä ilman 11 §:ssä tarkoitettua lupaa,

4) laiminlyö 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusvelvollisuuden, taikka

5) laiminlyö 13 §:n 1 momentissa tarkoitettua tiedoston pitämisen,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *siemenkaupparikkomuksesta* sakkoon. Se, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa tai velvoitetta, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

Kasvintuotannon tarkastuskeskus tekee 4 luvussa tarkoitettujen viranomaisten puolesta ilmoituksen 1 momentissa tarkoitettua rikkomuksen saattamiseksi syyteharkintaan. Ilmoitus voidaan jättää tekemättä rikkomuksesta, jota on kokonaisuutena pidettävä ilmeisen vähäisenä. Tällöin tarkastuskeskus voi antaa rikkomukseen syyllystyneelle elinkeinonharjoittajalle kirjallisen huomautuksen, jossa häntä kehoitetaan korjaamaan havaitut virheellisyudet.

35 §

Menettämisseuraamus

Vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä markkinoitu kylvösiemen pakkauksineen tai osa kylvösiemenestä taikka niiden arvo voidaan tuomita kokonaan tai osaksi valtiolle menetetyksi, jollei se olosuhteet huomioon ottaen ole kohtuutonta. Siemenkaupparikkomuksen tuottaman taloudellisen hyödyn ja rikosten tekemiseen käytetyn esineen tai muun omaisuuden tuomitsemisesta valtiolle menetetyksi noudatetaan, mitä rikoslain (39/1889) 2 luvun 16 §:ssä säädetään.

36 §

Virka-apu

Valvontaviranomaisilla on oikeus saada virka-apua muilta viranomaisilta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisten tehtävien suorittamiseksi.

37 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

Tällä lailla kumotaan 26 päivänä helmikuuta 1993 annettu siemenkauppalaki (233/1993) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen (*kumottu laki*). Kumotun lain nojalla annetut maa- ja metsätalousministeriön päätökset jäävät kuitenkin, siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa tämän lain kanssa, edelleen voimaan kunnes toisin säädetään.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

38 §

Siirtymäsäännökset

Elinkeinonharjoittaja, joka ennen tämän lain voimaantuloa on pakannut kylvösiementä kumotun lain 13 §:n 1 momentissa tarkoitettulla luvalla, saa harjoittaa tämän lain 11 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimintaa kahden vuoden ajan tämän lain voimaantulosta hakematta mainitussa momentissa tarkoitettua lupaa.

Elinkeinonharjoittaja, joka ennen tämän lain voimaantuloa on tehnyt kumotun lain 12 §:ssä tarkoitettun ilmoituksen, saa harjoittaa tämän lain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimintaa tekemättä siitä ilmoitusta.

Helsingissä 12 päivänä toukokuuta 2000

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Kalevi Hemilä*